พินัยกรรมเป็นโมฆะ กรณีใดบ้าง: แบบและพยาน ฟ้องเพิกถอนพินัยกรรม พินัยกรรมปลอม และอายุความ

โดย เอกสยาม ชัยศร ที่ปรึกษากฎหมาย
บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด

> เนื้อหานี้เป็นข้อมูลกฎหมายทั่วไป ไม่ใช่ความเห็นทางกฎหมายเฉพาะกรณี การพิจารณาแต่ละเรื่องต้องอาศัยข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานของเรื่องนั้น ฉบับออนไลน์ที่ปรับปรุงล่าสุดอยู่ที่ https://eksiamfamilylaw.com/inheritance/wills/

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamfamilylaw.com/inheritance/wills/

สาระสำคัญโดยสรุป

- พินัยกรรมต้องทำตามแบบใดแบบหนึ่งที่กฎหมายกำหนด[1] พินัยกรรมที่ทำผิดแบบตามมาตรา 1656 ถึงมาตรา 1663 เป็นโมฆะทั้งฉบับหรือเฉพาะข้อกำหนดที่ผิด[2]
- พินัยกรรมเป็นโมฆะเมื่อผู้ทำอายุไม่ครบสิบห้าปี[3] ศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถแล้ว หรือพิสูจน์ได้ว่าจริตวิกลในเวลาที่ทำ[4] และข้อกำหนดที่ยกทรัพย์ให้ผู้เขียน พยาน หรือคู่สมรสของบุคคลเหล่านั้นเป็นโมฆะ[5]
- พินัยกรรมที่ทำเพราะถูกข่มขู่ สำคัญผิด หรือถูกกลฉ้อฉล ผู้มีส่วนได้เสียต้องร้องขอให้ศาลเพิกถอน[6][7] และคดีขอเพิกถอนข้อกำหนดพินัยกรรมมีอายุความสามเดือนนับแต่รู้เหตุ แต่ไม่เกินสิบปีนับแต่ผู้ทำตาย[8]
- ผู้ที่ปลอม ทำลาย หรือปิดบังพินัยกรรม ถูกกำจัดมิให้รับมรดกฐานเป็นผู้ไม่สมควร[9] และคดีที่อ้างว่าพินัยกรรมปลอมหรือเป็นโมฆะไม่อยู่ในอายุความสามเดือนของมาตรา 1710 ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1237/2554[10]
- พินัยกรรมฉบับหลังที่ทำถูกแบบเพิกถอนฉบับก่อนได้เฉพาะส่วนที่ขัดกัน[11] และข้อกำหนดที่ยกทรัพย์ให้ผู้รับพินัยกรรมซึ่งตายก่อนผู้ทำย่อมตกไป ทรัพย์ส่วนนั้นตกแก่ทายาทโดยธรรม[12][13]

พินัยกรรมคืออะไร และเหตุใดข้อพิพาทเรื่องพินัยกรรมจึงตัดสินที่แบบ

พินัยกรรมคือการแสดงเจตนากำหนดการเผื่อตายในเรื่องทรัพย์สินหรือกิจการอื่นของตนซึ่งมีผลเมื่อผู้ทำตาย ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1646 และต้องทำตามแบบที่กฎหมายกำหนดเท่านั้น พินัยกรรมที่ไม่ถูกแบบไม่มีผลแม้เจตนาของผู้ตายจะชัดเจน ข้อพิพาทเรื่องพินัยกรรมส่วนใหญ่จึงเริ่มจากคำถามว่าพินัยกรรมทำถูกแบบหรือไม่ ผู้ทำมีความสามารถหรือไม่ และเจตนาเป็นอิสระหรือไม่

> ตัวบท, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1646
>
> บุคคลใดจะแสดงเจตนาโดยพินัยกรรม กำหนดการเผื่อตายในเรื่องทรัพย์สินของตนเอง หรือในการต่าง ๆ อันจะให้เกิดเป็นผลบังคับได้ตามกฎหมายเมื่อตนตายก็ได้

มาตรา 1646 ให้สิทธิแก่บุคคลทุกคนที่จะกำหนดว่าทรัพย์สินของตนจะตกแก่ผู้ใดเมื่อตนตาย พินัยกรรมจึงเป็นข้อยกเว้นของระบบทายาทโดยธรรม ถ้ามีพินัยกรรมที่สมบูรณ์ ทรัพย์ที่ระบุในพินัยกรรมตกแก่ผู้รับพินัยกรรม ถ้าไม่มีหรือพินัยกรรมไร้ผล ทรัพย์ตกแก่ทายาทโดยธรรมตามลำดับในมาตรา 1629[14] ผลทาง

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamfamilylaw.com/inheritance/wills/

ทรัพย์สิน ระหว่าง สอง ทาง นี้ ต่างกัน มาก เช่น บุตร คน หนึ่ง อาจ ได้ ที่ดิน ทั้ง แปลง ตาม พินัยกรรม แต่ ถ้า พินัยกรรมเป็นโมฆะ ที่ดินแปลงเดียวกันต้องแบ่งให้บุตรทุกคนและคู่สมรสของผู้ตาย ความต่างนี้เองที่ทำให้ทายาทซึ่งไม่ได้รับประโยชน์จากพินัยกรรมมีเหตุจูงใจที่จะตรวจสอบพินัยกรรมทุกข้อ

> ตัวบท, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1648
>
> พินัยกรรมนั้นต้องทำตามแบบซึ่งระบุไว้ในหมวด 2 แห่งลักษณะนี้

> ตัวบท, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1655
>
> พินัยกรรมนั้น จะทำได้ก็แต่ตามแบบใดแบบหนึ่งดังที่บัญญัติไว้ในหมวดนี้

มาตรา 1648 และมาตรา 1655 วางหลักว่ากฎหมายรับรองพินัยกรรมเฉพาะที่ทำตามแบบในหมวด 2 ของลักษณะพินัยกรรมเท่านั้น หนังสือแสดงความประสงค์ที่ไม่ได้ทำตามแบบ บันทึกเสียง ข้อความในโทรศัพท์ หรือคำบอกเล่าของญาติ ไม่ใช่พินัยกรรมตามกฎหมาย แม้ผู้ตายจะลงลายมือชื่อไว้ก็ตาม หลักนี้แตกต่างจากสัญญาทั่วไปซึ่งส่วนใหญ่ไม่มีแบบบังคับ เหตุผลคือพินัยกรรมมีผลเมื่อผู้ทำตายแล้ว ศาลไม่อาจถามผู้ทำได้ว่าเจตนาที่แท้จริงคืออะไร แบบของพินัยกรรมจึงทำหน้าที่เป็นพยานหลักฐานแทนตัวผู้ทำ

หน้านี้อธิบายข้อพิพาทเรื่องพินัยกรรมตามลำดับที่ศาลพิจารณาจริง ได้แก่ แบบของพินัยกรรมและพยาน เหตุที่ทำให้พินัยกรรมเป็นโมฆะ เหตุที่ต้องร้องขอให้ศาลเพิกถอน พินัยกรรมปลอม การเพิกถอนโดยผู้ทำเองและพินัยกรรมหลายฉบับ ข้อกำหนดที่ตกไป อายุความ และวิธีดำเนินคดี ส่วนการวางแผนทำพินัยกรรมใหม่และแบบตัวอย่างอยู่นอกขอบเขตของหน้านี้ ผู้ที่ต้องการทราบเรื่องการจัดการมรดกต่อจากการโต้แย้งพินัยกรรม อ่านเพิ่มได้ที่หน้าร้องขอตั้งผู้จัดการมรดก และหน้าแบ่งมรดก

แบบของพินัยกรรมและพยาน: จุดที่ศาลตรวจก่อนเรื่องอื่น

แบบที่พบในข้อพิพาทมากที่สุดคือพินัยกรรมแบบธรรมดาตามมาตรา 1656 ซึ่งต้องทำเป็นหนังสือ ลงวัน เดือน ปี และผู้ทำต้องลงลายมือชื่อต่อหน้าพยานอย่างน้อยสองคนพร้อมกัน โดยพยานทั้งสองลงลายมือชื่อรับรองในขณะนั้น พยานที่ลงชื่อภายหลังหรือมีพยานเพียงคนเดียวทำให้พินัยกรรมเป็นโมฆะ

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamfamilylaw.com/inheritance/wills/

> ตัวบท, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1656
>
> พินัยกรรมนั้น จะทำตามแบบดังนี้ก็ได้ กล่าวคือต้องทำเป็นหนังสือ ลงวัน เดือน ปี ในขณะที่ทำขึ้น และผู้ทำพินัยกรรมต้องลงลายมือชื่อไว้ต่อหน้าพยานอย่างน้อยสองคนพร้อมกัน ซึ่งพยานสองคนนั้นต้องลงลายมือชื่อรับรองลายมือชื่อของผู้ทำพินัยกรรมไว้ในขณะนั้น
>
> การขูดลบ ตก เติม หรือการแก้ไขเปลี่ยนแปลงอย่างอื่นซึ่งพินัยกรรมนั้นย่อมไม่สมบูรณ์ เว้นแต่จะได้ปฏิบัติตามแบบอย่างเดียวกับการทำพินัยกรรมตามมาตรานี้

องค์ประกอบของมาตรา 1656 มีสี่ข้อ คือ (1) ทำเป็นหนังสือ จะพิมพ์ด้วยเครื่องหรือเขียนด้วยมือก็ได้ (2) ลงวันเดือนปีในขณะที่ทำ (3) ผู้ทำลงลายมือชื่อต่อหน้าพยานอย่างน้อยสองคนซึ่งอยู่พร้อมกัน และ (4) พยานทั้งสองลงลายมือชื่อรับรองลายมือชื่อของผู้ทำในขณะนั้น ข้อ (3) และข้อ (4) เป็นจุดที่คดีแพ้ชนะกันบ่อยที่สุด เพราะในทางปฏิบัติ พินัยกรรมจำนวนมากทำที่บ้านหรือโรงพยาบาล แล้วจึงนำไปให้พยานลงชื่อทีหลัง

คำวินิจฉัยของศาล, คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2102/2551[15]

ชายหญิงที่อยู่กินโดยไม่จดทะเบียนสมรสไม่ต้องพิจารณาเรื่องสินสมรส คงพิจารณาเพียงกรรมสิทธิ์รวมว่าทรัพย์ซื้อหามาด้วยเงินที่ร่วมกันทำมาหาได้หรือไม่ ที่ดินที่ฝ่ายหนึ่งได้รับมรดกหรือได้รับการให้โดยเสน่หาเป็นของฝ่ายนั้นแต่ผู้เดียว

“จำเลยกับผู้ตายอยู่กินฉันสามีภริยากันโดยไม่จดทะเบียนสมรส จึงไม่ต้องพิจารณาว่าทรัพย์พิพาทเป็นสินสมรสหรือไม่”

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2102/2551 ให้หลักสองข้อในคดีเดียว ข้อแรก พินัยกรรมที่พิมพ์ทั้งฉบับไม่ใช่พินัยกรรมแบบเขียนเองทั้งฉบับ แต่เป็นแบบธรรมดาที่ต้องมีพยาน ข้อสอง การที่พยานลงลายมือชื่อภายหลังขัดต่อถ้อยคำ "พร้อมกัน" และ "ในขณะนั้น" พินัยกรรมทั้งฉบับจึงเป็นโมฆะตามมาตรา 1705 ผู้ที่ได้รับประโยชน์จากพินัยกรรมย่อมเสียสิทธิทั้งหมด และทรัพย์ตกแก่ทายาทโดยธรรม

คำวินิจฉัยของศาล, คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1223/2551[16]

พินัยกรรมทหารที่มีผู้ลงชื่อเป็นพยานเพียงคนเดียวไม่ถูกต้องตามแบบมาตรา 1656 วรรคหนึ่ง ตกเป็นโมฆะตามมาตรา 1705 และจะถือเป็นพินัยกรรมแบบเขียนเองทั้งฉบับก็ไม่ได้ เพราะเป็นแบบพิมพ์ของทางราชการที่พิมพ์ข้อความกำหนดการเผื่อตายไว้ครบแล้ว ผู้ทำพินัยกรรมกรอกเพียงสถานที่ วันเดือนปี ชื่อผู้รับ และลายมือชื่อ ถ้าตัดตัวพิมพ์ออก ส่วนที่เขียนด้วยมือไม่มีความหมายเป็นพินัยกรรม

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamfamilylaw.com/inheritance/wills/

“พินัยกรรมทหารฉบับพิพาทจึงทำขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามแบบที่ ป.พ.พ. มาตรา 1656 วรรคหนึ่ง บัญญัติไว้ตกเป็นโมฆะตาม ป.พ.พ. มาตรา 1705”

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1223/2551 ยืนยันว่าพินัยกรรมที่มีพยานลงชื่อเพียงคนเดียวเป็นโมฆะ แม้ผู้ทำจะเป็นบุคคลที่มีตำแหน่งสูงและใช้แบบพิมพ์ของทางราชการ และศาลไม่ยอมแปลงพินัยกรรมนั้นเป็นแบบเขียนเองทั้งฉบับ เพราะส่วนที่ผู้ทำเขียนด้วยมือมีเพียงชื่อ สถานที่ และวันที่ ซึ่งเมื่อตัดตัวพิมพ์ออกแล้วไม่มีความหมายเป็นคำสั่งเผื่อตาย ส่วนพินัยกรรมที่พิมพ์เป็นส่วนใหญ่และกรอกบางส่วนด้วยมือ ถ้าผู้ทำลงลายมือชื่อหรือลายพิมพ์นิ้วมือต่อหน้าพยานสองคนพร้อมกันครบถ้วน ย่อมสมบูรณ์ตามมาตรา 1656 ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4001/2545[17] ตัวแปรที่ชี้ขาดจึงไม่ใช่วิธีพิมพ์ แต่คือการลงชื่อของผู้ทำและพยานพร้อมกัน

> ตัวบท, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1657
>
> พินัยกรรมนั้น จะทำเป็นเอกสารเขียนเองทั้งฉบับก็ได้ กล่าวคือ ผู้ทำพินัยกรรมต้องเขียนด้วยมือตนเองซึ่งข้อความทั้งหมด วัน เดือน ปี และลายมือชื่อของตน
>
> การขูดลบ ตก เติม หรือการแก้ไขเปลี่ยนแปลงอย่างอื่นซึ่งพินัยกรรมนั้นย่อมไม่สมบูรณ์ เว้นแต่ผู้ทำพินัยกรรมจะได้ทำด้วยมือตนเอง และลงลายมือชื่อกำกับไว้
>
> บทบัญญัติมาตรา 9 แห่งประมวลกฎหมายนี้ มิให้ใช้บังคับแก่พินัยกรรมที่ทำขึ้นตามมาตรานี้

พินัยกรรมแบบเขียนเองทั้งฉบับตามมาตรา 1657 ไม่ต้องมีพยาน แต่ผู้ทำต้องเขียนด้วยมือตนเองทั้งข้อความ วันเดือนปี และลายมือชื่อ และวรรคสามตัดการใช้มาตรา 9 ทำให้ผู้ทำพินัยกรรมแบบนี้ใช้ลายพิมพ์นิ้วมือแทนลายมือชื่อไม่ได้ ในคดีที่ผู้รับพินัยกรรมอ้างแบบเขียนเอง ข้อโต้แย้งจึงมักอยู่ที่ว่าลายมือเป็นของผู้ตายจริงหรือไม่ ซึ่งพิสูจน์ด้วยการเปรียบเทียบลายมือกับเอกสารอื่นของผู้ตายและความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

พินัยกรรมแบบเอกสารฝ่ายเมืองตามมาตรา 1658 ทำต่อหน้าเจ้าพนักงานที่อำเภอหรือสำนักงานเขต โดยผู้ทำแจ้งข้อความต่อเจ้าพนักงานต่อหน้าพยานอีกอย่างน้อยสองคนพร้อมกัน และเจ้าพนักงานอ่านข้อความให้ผู้ทำและพยานฟังก่อนลงลายมือชื่อ[18] และแบบเอกสารลับตามมาตรา 1660 ผู้ทำผนึกซองแล้วนำไปแสดงต่อเจ้าพนักงาน[19] ทั้งสองแบบมีบันทึกของเจ้าพนักงานเป็นพยานหลักฐานเพิ่ม การโต้แย้งว่าผิดแบบจึงยากกว่าแบบธรรมดา แต่ไม่ได้ตัดการโต้แย้งเรื่องความสามารถหรือเจตนาของผู้ทำ ส่วนพินัยกรรมด้วยวาจาตามมาตรา 1663 ใช้ได้เฉพาะเมื่อมีพฤติการณ์พิเศษ เช่น อันตรายใกล้ความตาย โรคระบาด หรือสงคราม และพยานต้องไปแจ้งต่อเจ้าพนักงานโดยไม่ชักช้า[20]

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamfamilylaw.com/inheritance/wills/

> ตัวบท, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1665
>
> เมื่อผู้ทำพินัยกรรมจะต้องลงลายมือชื่อตามมาตรา 1656 มาตรา 1658 มาตรา 1660 จะให้เสมอกับลงลายมือชื่อได้ ก็แต่ด้วยลงลายพิมพ์นิ้วมือโดยมีพยานลงลายมือชื่อรับรองไว้ด้วยสองคนในขณะนั้น

ผู้ทำพินัยกรรมแบบธรรมดา เอกสารฝ่ายเมือง และเอกสารลับ ใช้ลายพิมพ์นิ้วมือแทนลายมือชื่อได้ตามมาตรา 1665 ถ้ามีพยานลงลายมือชื่อรับรองสองคนในขณะนั้น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8687-8688/2558 วินิจฉัยว่าพยานในพินัยกรรมเป็นพยานรับรองลายพิมพ์นิ้วมือในขณะเดียวกันได้

คำวินิจฉัยของศาล, คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8687-8688/2558[21]

พยานในพินัยกรรมเป็นพยานรับรองลายพิมพ์นิ้วมือของผู้ทำพินัยกรรมในขณะเดียวกันได้ ไม่มีกฎหมายห้าม เมื่อผู้ทำลงลายมือชื่อและพิมพ์ลายนิ้วมือต่อหน้าพยานสองคนที่ไม่ต้องห้ามตามมาตรา 1670 และพยานลงลายมือชื่อรับรองในขณะทำ พินัยกรรมถูกต้องตามแบบ

“ไม่มีกฎหมายห้ามมิให้พยานในพินัยกรรมเป็นพยานรับรองลายพิมพ์นิ้วมือในขณะเดียวกัน”

ในทางกลับกัน พยานต้องลงลายมือชื่อเท่านั้น มาตรา 1666 ตัดมาตรา 9 วรรคสองสำหรับพยานในพินัยกรรมแบบธรรมดา เอกสารฝ่ายเมือง และเอกสารลับ[22] คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4136/2529 วินิจฉัยว่าพยานรับรองพินัยกรรมแบบธรรมดาที่ใช้ลายพิมพ์นิ้วมือไม่ชอบด้วยมาตรา 1656 และมาตรา 1666[23] ส่วนลายพิมพ์นิ้วมือของผู้ทำที่กดซ้ำทับรอยเดิมจนเลอะเลือน ไม่ทำให้พินัยกรรมเสียไป และไม่ใช่การขูดลบตกเติม ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1080/2505[24]

> ตัวบท, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1670
>
> บุคคลต่อไปนี้จะเป็นพยานในการทำพินัยกรรมไม่ได้
>
> (1) ผู้ซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะ
>
> (2) บุคคลวิกลจริตหรือบุคคลซึ่งศาลสั่งให้เป็นผู้เสมือนไร้ความสามารถ
>
> (3) บุคคลที่หูหนวก เป็นใบ้ หรือจักษุบอดทั้งสองข้าง

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamfamilylaw.com/inheritance/wills/

ลักษณะต้องห้ามของพยานในพินัยกรรมกำหนดในมาตรา 1670 ซึ่งห้ามผู้เยาว์ บุคคลวิกลจริต ผู้เสมือนไร้ความสามารถ และผู้ที่หูหนวก เป็นใบ้ หรือตาบอดทั้งสองข้าง เป็นพยาน ข้อนี้เกี่ยวข้องกับคำค้นที่ผู้อ่านถามบ่อยว่า "พยานในพินัยกรรมต้องเป็นใคร" คำตอบคือบุคคลใดก็ได้ที่ไม่ต้องห้ามตามมาตรา 1670 แต่ถ้าพยาน เป็น ผู้รับประโยชน์ หรือ คู่สมรส ของ ผู้รับประโยชน์ ข้อกำหนด ส่วน ที่ ยก ทรัพย์ ให้ ผู้ นั้น เป็น โมฆะ ตามมาตรา 1653 ซึ่งอธิบายในหัวข้อถัดไป

ความเห็นของสำนักงาน

จากคดีที่ศาลฎีกาวินิจฉัยข้างต้น สำนักงานเห็นว่าเมื่อได้รับพินัยกรรมแบบธรรมดามาตรวจ ควรเริ่มจากคำถามสามข้อก่อนเรื่องอื่น คือ พยานลงชื่อในวันเดียวกับผู้ทำหรือไม่ พยานทั้งสองอยู่ในที่นั้นพร้อมกันหรือไม่ และพยานคนใดเป็นผู้รับประโยชน์หรือคู่สมรสของผู้รับประโยชน์หรือไม่ คำตอบของสามข้อนี้มักพบได้จากการสอบถามพยานผู้ลงชื่อ ลายมือและหมึกที่ใช้ และบันทึกของโรงพยาบาลหรือสถานที่ที่ทำพินัยกรรม

พินัยกรรมเป็นโมฆะ กรณีใดบ้าง: ความสามารถของผู้ทำ แบบ และผู้รับต้องห้าม

พินัยกรรมเป็นโมฆะในสี่กลุ่มกรณี คือ ผู้ทำอายุไม่ครบสิบห้าปีบริบูรณ์ตามมาตรา 1703 ผู้ทำเป็นคนไร้ความสามารถหรือพิสูจน์ได้ว่าจริตวิกลขณะทำตามมาตรา 1704 ทำผิดแบบหรือยกทรัพย์ให้ผู้เขียนหรือพยานตามมาตรา 1705 และข้อกำหนดที่ผู้รับหรือทรัพย์ไม่แน่นอนตามมาตรา 1706 โมฆะไม่ต้องมีผู้ใดร้องขอให้เพิกถอน แต่ต้องพิสูจน์ข้อเท็จจริงในศาลเมื่อมีผู้โต้แย้ง

> ตัวบท, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1703
>
> พินัยกรรมซึ่งบุคคลที่มีอายุยังไม่ครบสิบห้าปีบริบูรณ์ทำขึ้นนั้น เป็นโมฆะ

> ตัวบท, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1704
>
> พินัยกรรมซึ่งบุคคลผู้ถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถทำขึ้นนั้น เป็นโมฆะ
>
> พินัยกรรมซึ่งบุคคลผู้ถูกอ้างว่าเป็นคนวิกลจริต แต่ศาลยังไม่ได้สั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถทำขึ้นนั้น จะเป็นอันเสียเปล่าก็แต่เมื่อพิสูจน์ได้ว่าในเวลาที่ทำพินัยกรรมนั้นผู้ทำจริตวิกลอยู่

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamfamilylaw.com/inheritance/wills/

มาตรา 1704 แยก ผู้ทำ พินัยกรรม เป็น สอง กลุ่ม กลุ่ม แรก คือ ผู้ ที่ ศาล สั่ง ให้ เป็น คนไร้ความสามารถ แล้ว พินัยกรรมที่ทำหลังคำสั่งศาลเป็นโมฆะทันทีโดยไม่ต้องพิสูจน์สภาพจิตในวันทำ กลุ่มที่สองคือผู้ที่ถูกอ้างว่าวิกลจริตแต่ศาลยังไม่ได้สั่ง กรณีนี้ผู้กล่าวอ้างต้องพิสูจน์ว่าในเวลาที่ทำพินัยกรรม ผู้ทำจริตวิกลอยู่ ภาระการพิสูจน์จึงตกแก่ฝ่ายที่โต้แย้งพินัยกรรม ผู้สูงอายุที่มีภาวะสมองเสื่อมแต่ยังไม่มีคำสั่งศาลจึงอยู่ในกลุ่มที่สองและพยานหลักฐานสำคัญคือเวชระเบียนในช่วงเวลาที่ทำพินัยกรรม

คำวินิจฉัยของศาล, คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 574-575/2567[25]

ขณะทำพินัยกรรม เจ้ามรดกป่วยหนักและชราภาพจนไม่อาจรับรู้สาระสำคัญของพินัยกรรมที่ผู้คัดค้านกับพวกจัดทำมาให้พิมพ์ลายนิ้วมือ พินัยกรรมเป็นโมฆะ ผู้คัดค้านจึงไม่ใช่ทายาทและไม่ใช่ผู้มีส่วนได้เสียที่จะร้องขอเป็นผู้จัดการมรดกตามมาตรา 1713

“พินัยกรรมจึงเป็นโมฆะ ผู้คัดค้านจึงไม่ใช่ทายาทและไม่ใช่ผู้มีส่วนได้เสียที่จะมาร้องขอเป็นผู้จัดการมรดกตาม ป.พ.พ. มาตรา 1713”

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 574-575/2567 เป็นตัวอย่างล่าสุดของคดีที่ทายาทพิสูจน์ได้ว่าเจ้ามรดกป่วยหนักและชราภาพ จนไม่ อาจ รับรู้ สาระสำคัญ ของ พินัยกรรม ที่ ผู้อื่น จัดทำ มา ให้ พิมพ์ลายนิ้วมือ ศาล วินิจฉัย ว่า พินัยกรรม เป็น โมฆะ และ ผล ต่อเนื่อง คือ ผู้ ที่ อ้าง พินัยกรรม ไม่ มี ฐานะ เป็น ผู้มีส่วน ได้เสีย ที่จะ ร้องขอ เป็น ผู้จัดการมรดก คดีนี้แสดงว่าการโต้แย้งพินัยกรรมมักเกิดในคดีร้องขอตั้งผู้จัดการมรดก ไม่จำเป็นต้องฟ้องเป็นคดีแยก

ในทางกลับกัน ผู้ทำ พินัยกรรม ที่ ยัง มีชีวิต จะ ร้อง ขอให้ ศาล รับรอง ล่วงหน้า ว่า พินัยกรรม ของ ตน เสียเปล่า เพราะทำขณะจริตวิกลไม่ได้ เพราะสิทธิหน้าที่ตามพินัยกรรมยังไม่เกิด ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6417/2537[26] ผู้ทำที่ยังมีชีวิตและต้องการลบล้างพินัยกรรมเดิมใช้วิธีเพิกถอนตามมาตรา 1693 ถึงมาตรา 1697 ซึ่งอธิบายในหัวข้อการเพิกถอนโดยผู้ทำ

> ตัวบท, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1705
>
> พินัยกรรมหรือข้อกำหนดพินัยกรรมนั้น ถ้าได้ทำขึ้นขัดต่อบทบัญญัติแห่งมาตรา 1652 มาตรา 1653 มาตรา 1656 มาตรา 1657 มาตรา 1658 มาตรา 1660 มาตรา 1661 หรือมาตรา 1663 ย่อมเป็นโมฆะ

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamfamilylaw.com/inheritance/wills/

มาตรา 1705 รวบรวมเหตุโมฆะจากการฝ่าฝืนบทบังคับเรื่องแบบและผู้รับต้องห้าม คำว่า "พินัยกรรมหรือข้อกำหนดพินัยกรรม" มีความหมายในทางปฏิบัติ เพราะบางกรณีทั้งฉบับเป็นโมฆะ เช่น ผิดแบบตามมาตรา 1656 แต่บางกรณีโมฆะเฉพาะข้อกำหนดที่ฝ่าฝืน เช่น ข้อกำหนดที่ยกทรัพย์ให้พยานตามมาตรา 1653

> ตัวบท, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1653
>
> ผู้เขียน หรือพยานในพินัยกรรมจะเป็นผู้รับทรัพย์ตามพินัยกรรมนั้นไม่ได้
>
> ให้ใช้บทบัญญัติในวรรคก่อนบังคับแก่คู่สมรสของผู้เขียนหรือพยานในพินัยกรรมด้วย
>
> พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งได้จดข้อความแห่งพินัยกรรมที่พยานนำมาแจ้งตามมาตรา 1663 ให้ถือว่าเป็นผู้เขียนพินัยกรรมตามความหมายแห่งมาตรานี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4001/2545 ใช้มาตรา 1653 ประกอบมาตรา 1705 กับกรณีที่คู่สมรสของผู้รับพินัยกรรมคนหนึ่งลงชื่อเป็นพยาน ศาลวินิจฉัยว่าข้อกำหนดเฉพาะส่วนของผู้รับคนนั้นเป็นโมฆะ ส่วนของผู้รับคนอื่นยังสมบูรณ์ และศาลยังรับฟังคำเบิกความของพยานผู้นั้นได้ แต่บุคคลที่ลงชื่อรับรองเพียงลายพิมพ์นิ้วหัวแม่มือของผู้ทำในพินัยกรรมแบบเอกสารฝ่ายเมือง ไม่ถือเป็นพยานรับรองพินัยกรรม จึงรับทรัพย์ตามพินัยกรรมได้ ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 40/2539

คำวินิจฉัยของศาล, คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 40/2539[27]

ผู้ที่ลงชื่อเป็นพยานรับรองลายพิมพ์นิ้วหัวแม่มือของผู้ทำพินัยกรรมแบบเอกสารฝ่ายเมือง ไม่ถือว่าลงชื่อเป็นพยานรับรองพินัยกรรมตามมาตรา 1653 ข้อกำหนดที่ยกที่ดินให้ผู้นั้นจึงไม่เป็นโมฆะ

“ถือไม่ได้ว่าจำเลยได้ลงชื่อเป็นพยานรับรองพินัยกรรม ไม่มีผลให้ข้อกำหนดพินัยกรรมยกที่ดินแก่จำเลยเป็นโมฆะ”

บทต้องห้ามอีกข้อหนึ่งคือมาตรา 1652 ซึ่งห้ามผู้อยู่ในความปกครองทำพินัยกรรมยกทรัพย์ให้ผู้ปกครองหรือญาติใกล้ชิดของผู้ปกครองก่อนผู้ปกครองทำคำแถลงการณ์ปกครองเสร็จ[28] บทนี้ป้องกันไม่ให้ผู้มีอำนาจเหนือผู้เยาว์ใช้อิทธิพลเพื่อประโยชน์ของตน

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamfamilylaw.com/inheritance/wills/

> ตัวบท, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1706
>
> ข้อกำหนดพินัยกรรมเป็นโมฆะ
>
> (1) ถ้าตั้งผู้รับพินัยกรรมไว้โดยมีเงื่อนไขว่า ให้ผู้รับพินัยกรรมจำหน่ายทรัพย์สินของเขาเองโดยพินัยกรรมให้แก่ผู้ทำพินัยกรรม หรือแก่บุคคลภายนอก
>
> (2) ถ้ากำหนดบุคคลซึ่งไม่อาจที่จะทราบตัวแน่นอนได้เป็นผู้รับพินัยกรรม แต่ผู้รับพินัยกรรมตามพินัยกรรมลักษณะเฉพาะนั้น อาจกำหนดโดยให้บุคคลใดคนหนึ่งเป็นผู้ระบุเลือกเอาจากบุคคลอื่นหลายคน หรือจากบุคคลอื่นหมู่ใดหมู่หนึ่ง ซึ่งผู้ทำพินัยกรรมระบุไว้ก็ได้
>
> (3) ถ้าทรัพย์สินที่ยกให้โดยพินัยกรรมระบุไว้ไม่ชัดแจ้งจนไม่อาจที่จะทราบแน่นอนได้ หรือถ้าให้บุคคลใดคนหนึ่งกำหนดให้มากน้อยเท่าใดตามแต่ใจ

มาตรา 1706 ใช้กับเนื้อหาของข้อกำหนด ไม่ใช่แบบ ข้อกำหนดที่ไม่ระบุตัวผู้รับให้ทราบได้แน่นอน หรือระบุทรัพย์ไม่ชัดจนไม่อาจทราบได้ หรือให้บุคคลหนึ่งกำหนดจำนวนตามใจ เป็นโมฆะ แต่มาตรา 1707 ผ่อนผันกรณีที่ตั้งเงื่อนไขให้ผู้รับต้องจำหน่ายทรัพย์ต่อให้ผู้อื่น โดยให้ถือว่าเงื่อนไขนั้นไม่มีเลย ข้อกำหนดหลักจึงยังใช้ได้[29] คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1466/2537 ใช้มาตรา 1707 แทนมาตรา 1706 (3) กับพินัยกรรมที่สองคนทำร่วมกันในฉบับเดียว

คำวินิจฉัยของศาล, คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1466/2537[30]

พินัยกรรมที่สองคนทำร่วมกันในฉบับเดียว ยกทรัพย์ให้อีกฝ่ายเมื่อฝ่ายใดตายก่อน โดยมีเงื่อนไขให้ผู้รับจำหน่ายทรัพย์ต่อแก่บุคคลที่ระบุตามแต่ใจ เงื่อนไขนั้นเป็นอันไม่มีเลยตามมาตรา 1707 ไม่ใช่กรณีมาตรา 1706 (3) ข้อกำหนดส่วนที่ยกทรัพย์ให้ผู้ร้องจึงยังสมบูรณ์

“กรณีจึงถือได้ว่าเงื่อนไขดังกล่าวนั้นเป็นอันไม่มีเลยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1707 มิใช่กรณีตามมาตรา 1706(3)”

ผลของโมฆะตามมาตรา 1699 คือ ทรัพย์สินที่ข้อกำหนดไร้ผลตกทอดแก่ทายาทโดยธรรม หรือตกได้แก่แผ่นดินถ้าไม่มีทายาท[31] ผู้ที่ชนะคดีโต้แย้งพินัยกรรมจึงได้ส่วนแบ่งในฐานะทายาทโดยธรรม ไม่ได้ทรัพย์ทั้งหมดที่พินัยกรรมยกให้ผู้อื่น

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamfamilylaw.com/inheritance/wills/

ฟ้องเพิกถอนพินัยกรรม: ข่มขู่ สำคัญผิด และกลฉ้อฉล

พินัยกรรมที่ทำเพราะถูกข่มขู่ สำคัญผิด หรือถูกกลฉ้อฉล ไม่เป็นโมฆะในตัวเอง แต่ผู้มีส่วนได้เสียมีสิทธิร้องขอให้ศาลสั่งเพิกถอนหลังผู้ทำตายตามมาตรา 1708 และมาตรา 1709 สิทธินี้สิ้นไปถ้าผู้ทำมีชีวิตอยู่เกินหนึ่งปีหลังพ้นจากการข่มขู่ หรือรู้ถึงความสำคัญผิดหรือกลฉ้อฉลแล้วไม่เพิกถอนภายในหนึ่งปี

> ตัวบท, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1708
>
> เมื่อผู้ทำพินัยกรรมตายแล้ว บุคคลผู้มีส่วนได้เสียคนใดคนหนึ่งจะร้องขอให้ศาลสั่งเพิกถอนพินัยกรรมซึ่งได้ทำขึ้นเพราะเหตุข่มขู่ก็ได้ แต่หากผู้ทำพินัยกรรมยังมีชีวิตอยู่ต่อมาเกินหนึ่งปีนับแต่ผู้ทำพินัยกรรมพ้นจากการข่มขู่แล้ว จะมีการร้องขอเช่นว่านั้นไม่ได้

> ตัวบท, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1709
>
> เมื่อผู้ทำพินัยกรรมตายแล้ว บุคคลผู้มีส่วนได้เสียคนใดคนหนึ่งจะร้องขอให้ศาลสั่งเพิกถอนพินัยกรรมซึ่งได้ทำขึ้นเพราะสำคัญผิดหรือกลฉ้อฉลได้ก็ต่อเมื่อความสำคัญผิดหรือกลฉ้อฉลนั้นถึงขนาด ซึ่งถ้ามิได้มีความสำคัญผิดหรือกลฉ้อฉลเช่นนั้น พินัยกรรมนั้นก็จะมิได้ทำขึ้น
>
> ความในวรรคก่อนนี้ ให้ใช้บังคับ แม้ถึงว่ากลฉ้อฉลนั้น บุคคลซึ่งมิใช่เป็นผู้รับประโยชน์ตามพินัยกรรมได้ก่อขึ้น
>
> แต่ พินัยกรรม ซึ่ง ได้ ทำ ขึ้น โดย สำคัญผิด หรือ กลฉ้อฉล ย่อม มีผลบังคับ ได้ เมื่อ ผู้ทำ พินัยกรรม มิได้ เพิกถอนพินัยกรรมนั้นภายในหนึ่งปีนับแต่ที่ได้รู้ถึงการสำคัญผิดหรือกลฉ้อฉลนั้น

มาตรา 1708 และมาตรา 1709 มีโครงสร้างเดียวกันสามชั้น ชั้นแรก ผู้มีสิทธิร้องขอ คือ "บุคคลผู้มีส่วนได้เสียคนใดคนหนึ่ง" หลังผู้ทำตาย ซึ่งรวมทายาทโดยธรรมที่จะได้ทรัพย์ถ้าพินัยกรรมถูกเพิกถอน ชั้นที่สองข้อบกพร่องของเจตนาต้องถึงขนาด คือถ้าไม่มีความสำคัญผิดหรือกลฉ้อฉล พินัยกรรมนั้นจะไม่ได้ทำขึ้นและกลฉ้อฉลที่บุคคลภายนอกก่อขึ้นก็นับด้วย ชั้นที่สาม กฎหมายเคารพการตัดสินใจของผู้ทำที่ยังมีชีวิตอยู่ถ้าผู้ทำรู้ความจริงหรือพ้นจากการข่มขู่แล้วยังคงพินัยกรรมไว้เกินหนึ่งปี ถือว่าผู้ทำยืนยันเจตนาเดิม

คำวินิจฉัยของศาล, คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 653/2535[32]

บุตรซึ่งเป็นทายาทของเจ้ามรดกเป็นผู้มีส่วนได้เสีย มีสิทธิฟ้องขอให้เพิกถอนพินัยกรรมที่ทำเพราะการข่มขู่หรือกลฉ้อฉลตามมาตรา 1708 และ 1709

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamfamilylaw.com/inheritance/wills/

“จึงมีสิทธิฟ้องขอให้เพิกถอนพินัยกรรมที่ทำเพราะการข่มขู่หรือกลฉ้อฉลนั้นได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1708 และ 1709”

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 653/2535 ยืนยันว่าบุตรซึ่งเป็นทายาทมีอำนาจฟ้องขอให้เพิกถอนพินัยกรรมที่ทำเพราะการข่มขู่หรือกลฉ้อฉล แต่อำนาจฟ้องเป็นเพียงจุดเริ่ม ฝ่ายที่กล่าวอ้างยังต้องพิสูจน์ข้อเท็จจริงให้ศาลเชื่อ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 722/2561 วางหลักว่าผู้กล่าวอ้างว่าพินัยกรรมเกิดจากกลฉ้อฉลโดยอาศัยความชราของผู้ตายมีภาระการพิสูจน์[33] และคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5584/2536 ไม่รับฟังพยานที่เพียงผ่านไปเห็นการทำพินัยกรรมโดยบังเอิญ

คำวินิจฉัยของศาล, คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5584/2536[34]

คำฟ้องที่อ้างทั้งว่าพินัยกรรมปลอม และอธิบายต่อไปว่าเจ้ามรดกอายุ 94 ปี ไม่มีสติรู้สึกผิดชอบ และไม่ทำตามแบบ ไม่ใช่คำฟ้องหลายนัยขัดกันและไม่เคลือบคลุม แต่ฝ่ายที่กล่าวอ้างว่ามีการฉ้อฉลให้เจ้ามรดกทำพินัยกรรมต้องมีพยานหลักฐานยืนยัน พยานที่เพียงผ่านไปเห็นโดยบังเอิญยังไม่พอ

“โจทก์เป็นฝ่ายกล่าวอ้างว่าจำเลยฉ้อฉลให้เจ้ามรดกทำพินัยกรรมแต่โจทก์ไม่มีพยานหลักฐานมายืนยันว่าเป็นเช่นนั้น”

ความแตกต่างระหว่างโมฆะกับการเพิกถอนมีผลต่อกลยุทธ์คดีอย่างมาก ถ้าข้อเท็จจริงแสดงได้ว่าผู้ทำไม่รู้สาระของเอกสารเลย ผู้โต้แย้งอาจอ้างว่าไม่มีเจตนาทำพินัยกรรมหรือจริตวิกลขณะทำ ซึ่งเป็นเรื่องโมฆะหรือเสียเปล่า แต่ถ้าผู้ทำรู้ว่ากำลังทำพินัยกรรม เพียงถูกหลอกเรื่องข้อเท็จจริงบางอย่าง หรือถูกกดดัน กรณีเป็นเรื่องเพิกถอนตามมาตรา 1708 หรือมาตรา 1709 ซึ่งมีอายุความสั้นตามมาตรา 1710

ความเห็นของสำนักงาน

สำนักงานเห็นว่าคดีที่อ้างความชราหรือความเจ็บป่วยของผู้ทำพินัยกรรม ชนะหรือแพ้ที่พยานเอกสารร่วมสมัยมากกว่าคำเบิกความของญาติ เวชระเบียน บันทึกพยาบาล ผลประเมินความสามารถทางการรับรู้ และบันทึกของเจ้าพนักงานที่อำเภอในวันทำพินัยกรรม เป็นพยานหลักฐานที่ควรขอคัดหรือขอให้ศาลเรียกตั้งแต่ต้น ส่วนคำเบิกความของพยานผู้ลงชื่อในพินัยกรรมมีน้ำหนักมาก เพราะเป็นผู้อยู่ในเหตุการณ์ จึงต้องประเมินความน่าเชื่อถือของพยานแต่ละคนก่อนตัดสินใจฟ้อง

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamfamilylaw.com/inheritance/wills/

พินัยกรรมปลอม: ผลทางมรดก วิธีพิสูจน์ และฟ้องซ้ำ

พินัยกรรมปลอมไม่ใช่การแสดงเจตนาของผู้ตาย จึงไม่มีผลเป็นพินัยกรรม และผู้ที่ปลอม ทำลาย หรือปิดบังพินัยกรรมต้องถูกกำจัดมิให้รับมรดกฐานเป็นผู้ไม่สมควรตามมาตรา 1606 (5) คดีที่อ้างว่าพินัยกรรมปลอมไม่อยู่ในอายุความสามเดือนของมาตรา 1710 เพราะไม่ใช่การขอเพิกถอนข้อกำหนดพินัยกรรม

> ตัวบท, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1606
>
> บุคคลดังต่อไปนี้ต้องถูกกำจัดมิให้รับมรดกฐานเป็นผู้ไม่สมควร คือ
>
> (1) ผู้ที่ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่าได้เจตนากระทำ หรือพยายามกระทำให้เจ้ามรดกหรือผู้มีสิทธิได้รับมรดกก่อนตนถึงแก่ความตายโดยมิชอบด้วยกฎหมาย
>
> (2) ผู้ที่ได้ฟ้องเจ้ามรดกหาว่าทำความผิดโทษประหารชีวิตและตนเองกลับต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่า มีความผิดฐานฟ้องเท็จหรือทำพยานเท็จ
>
> (3) ผู้ที่รู้แล้วว่า เจ้ามรดกถูกฆ่าโดยเจตนา แต่มิได้นำข้อความนั้นขึ้นร้องเรียนเพื่อเป็นทางที่จะเอาตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ แต่ข้อนี้มิให้ใช้บังคับถ้าบุคคลนั้นมีอายุยังไม่ครบสิบหกปีบริบูรณ์ หรือเป็นคนวิกลจริตไม่สามารถรู้ผิดชอบ หรือถ้าผู้ที่ฆ่านั้นเป็นคู่สมรสหรือผู้บุพการีหรือผู้สืบสันดานของตนโดยตรง
>
> (4) ผู้ที่ฉ้อฉลหรือข่มขู่ให้เจ้ามรดกทำ หรือเพิกถอนหรือเปลี่ยนแปลงพินัยกรรมแต่บางส่วนหรือทั้งหมดซึ่งเกี่ยวกับทรัพย์มรดก หรือไม่ให้กระทำการดังกล่าวนั้น
>
> (5) ผู้ที่ปลอม ทำลาย หรือปิดบังพินัยกรรมแต่บางส่วนหรือทั้งหมด
>
> เจ้ามรดกอาจถอนข้อกำจัดฐานเป็นผู้ไม่สมควรเสียก็ได้โดยให้อภัยไว้เป็นลายลักษณ์อักษร

มาตรา 1606 (4) และ (5) เป็นผลที่รุนแรงกว่าการที่พินัยกรรมไร้ผล เพราะผู้ปลอมพินัยกรรมเสียสิทธิแม้ในฐานะทายาทโดยธรรม ไม่ใช่เพียงเสียประโยชน์ตามพินัยกรรมปลอม คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6013/2534 วินิจฉัยว่าเมื่อผู้คัดค้านอ้างว่าผู้ร้องปลอมพินัยกรรม ศาลต้องวินิจฉัยประเด็นนี้ เพราะถ้าเป็นความจริง ผู้ร้องไม่มีอำนาจร้องขอเป็นผู้จัดการมรดก

คำวินิจฉัยของศาล, คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6013/2534[35]

เมื่อผู้ร้องขอเป็นผู้จัดการมรดกในฐานะผู้รับพินัยกรรม และผู้คัดค้านอ้างว่าผู้ร้องปลอมพินัยกรรม ประเด็นว่าพินัยกรรมปลอมหรือไม่เป็นประเด็นที่ต้องวินิจฉัย เพราะถ้าผู้ร้องปลอมพินัยกรรม ผู้ร้องย่อมถูกกำจัดมิให้รับมรดกฐานเป็นผู้ไม่สมควรตามมาตรา 1606 (5) และไม่มีอำนาจร้องขอตั้งผู้จัดการมรดก

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamfamilylaw.com/inheritance/wills/

“หากพินัยกรรมที่ผู้ร้องอ้างเป็นพินัยกรรมที่ผู้ร้องทำปลอมขึ้นผู้ร้องย่อมถูกกำจัดมิให้รับมรดกฐานเป็นผู้ไม่สมควรตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1606(5)”

การพิสูจน์พินัยกรรมปลอมใช้พยานหลักฐานหลายชนิดประกอบกัน ได้แก่ การตรวจพิสูจน์ลายมือชื่อหรือลายพิมพ์นิ้วมือเทียบกับเอกสารที่ผู้ตายลงชื่อในช่วงเวลาใกล้กัน การตรวจกระดาษและหมึก ความเป็นไปได้ที่ผู้ตายจะอยู่ ณ สถานที่และเวลาที่ระบุในพินัยกรรม และคำเบิกความของพยานผู้ลงชื่อ ซึ่งถ้าพยานยืนยันว่าเห็นผู้ตายลงชื่อ ผู้กล่าวอ้างต้องมีพยานหลักฐานที่น่าเชื่อกว่า

คดีพินัยกรรมปลอมมีข้อพึงระวังทางวิธีพิจารณาที่สำคัญ เมื่อศาลในคดีหนึ่งวินิจฉัยแล้วว่าพินัยกรรมไม่ใช่พินัยกรรมปลอม คู่ความเดียวกันจะยกประเด็นเดียวกันขึ้นในคดีอื่นอีกไม่ได้ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7429/2551 วินิจฉัยว่าการวินิจฉัยประเด็นพินัยกรรมปลอมซ้ำในคดีร้องขอจัดการมรดกเป็นการดำเนินกระบวนพิจารณาซ้ำ[36] ผู้ที่สงสัยว่าพินัยกรรมปลอมจึงต้องรวบรวมพยานหลักฐานให้ครบตั้งแต่คดีแรก เพราะโอกาสพิสูจน์มีครั้งเดียว

คำวินิจฉัยของศาล, คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1237/2554[37]

คำฟ้องที่อ้างว่าจำเลยปลอมพินัยกรรมฉบับก่อน และไม่ว่ากรณีใดพินัยกรรมฉบับนั้นถูกเพิกถอนโดยฉบับหลังไม่เคลือบคลุม และเมื่ออ้างว่าผู้ตายลงลายมือชื่อโดยสำคัญผิดในลักษณะของนิติกรรมจึงเป็นโมฆะตามมาตรา 156 ไม่ใช่การฟ้องขอให้เพิกถอนข้อกำหนดพินัยกรรม จึงไม่อยู่ในบังคับอายุความตามมาตรา 1710

“กรณีมิใช่การฟ้องขอให้เพิกถอนข้อกำหนดพินัยกรรมตาม ป.พ.พ. มาตรา 1710 จึงไม่อยู่ในบังคับกำหนดอายุความตามมาตรา 1710”

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1237/2554 มีความสำคัญเรื่องอายุความ ศาลวินิจฉัยว่าคำฟ้องที่อ้างว่าพินัยกรรมปลอม และอ้างว่าผู้ตายลงลายมือชื่อโดยสำคัญผิดในลักษณะของนิติกรรมจึงเป็นโมฆะตามมาตรา 156 ไม่ใช่การฟ้องขอให้เพิกถอนข้อกำหนดพินัยกรรม จึงไม่อยู่ในอายุความตามมาตรา 1710 การเรียกชื่อข้อหาในคำฟ้องให้ตรงกับข้อเท็จจริงจึงเป็นเรื่องที่ต้องตัดสินใจตั้งแต่ร่างคำฟ้อง ผู้ที่ปลอมพินัยกรรมอาจมีความรับผิดทางอาญาด้วย ซึ่งต้องพิจารณาแยกต่างหากจากคดีมรดก

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamfamilylaw.com/inheritance/wills/

เพิกถอนพินัยกรรมโดยผู้ทำ และพินัยกรรมหลายฉบับ: ฉบับใดใช้บังคับ

ผู้ทำพินัยกรรมเพิกถอนพินัยกรรมของตนได้ทุกเวลาตามมาตรา 1693 แต่ต้องใช้วิธีที่กฎหมายกำหนดสี่วิธีตามมาตรา 1694 ถึงมาตรา 1697 คือ ทำพินัยกรรมฉบับหลังตามแบบ ทำลายหรือขีดฆ่าต้นฉบับด้วยความตั้งใจ โอนหรือทำลายทรัพย์ที่ยกให้ หรือทำฉบับหลังที่ขัดกับฉบับก่อน ถ้ามีหลายฉบับที่ขัดกัน ฉบับหลังใช้บังคับเฉพาะส่วนที่ขัดกัน

> ตัวบท, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1693
>
> ผู้ทำพินัยกรรมจะเพิกถอนพินัยกรรมของตนเสียทั้งหมด หรือแต่บางส่วนในเวลาใดก็ได้

> ตัวบท, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1694
>
> ถ้าจะเพิกถอนพินัยกรรมฉบับก่อนเสียทั้งหมด หรือแต่บางส่วนด้วยพินัยกรรมฉบับหลัง การเพิกถอนจะสมบูรณ์ต่อเมื่อพินัยกรรมฉบับหลังนั้นได้ทำตามแบบใดแบบหนึ่งที่กฎหมายบัญญัติไว้

มาตรา 1694 เชื่อมการเพิกถอนเข้ากับแบบของพินัยกรรม พินัยกรรมฉบับหลังที่ผิดแบบเป็นโมฆะทั้งในส่วนที่ยกทรัพย์และในส่วนที่เพิกถอนฉบับก่อน ผลคือฉบับก่อนยังใช้บังคับ กรณีนี้พบบ่อยเมื่อผู้ทำเปลี่ยนใจในช่วงท้ายของชีวิตแล้วทำฉบับใหม่อย่างเร่งรีบโดยไม่มีพยานครบ

คำวินิจฉัยของศาล, คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6981/2545[38]

หนังสือยืนยันรับรองที่ผู้ตายทำขึ้นโดยไม่มีถ้อยคำเป็นคำสั่งเผื่อตาย ไม่มีลักษณะเป็นพินัยกรรม ตามมาตรา 1646 จึงไม่มีผลเพิกถอนพินัยกรรมฉบับก่อน เพราะกฎหมายกำหนดวิธีเพิกถอนไว้ 4 กรณี ตามมาตรา 1694 ถึงมาตรา 1697 เท่านั้น

“ในการเพิกถอนพินัยกรรมนั้นกฎหมายกำหนดวิธีการไว้ 4 กรณี ตามมาตรา 1694 ถึงมาตรา 1697”

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6981/2545 วินิจฉัยว่าหนังสือยืนยันรับรองที่ผู้ตายทำขึ้นเพื่อปฏิเสธเอกสารฉบับหนึ่ง แม้แปลได้ว่าผู้ตายมีเจตนาเพิกถอน แต่เมื่อหนังสือนั้นไม่มีลักษณะเป็นพินัยกรรม จึงไม่มีผลเพิกถอนพินัยกรรมเดิม เพราะกฎหมายกำหนดวิธีเพิกถอนไว้เพียงสี่กรณี

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamfamilylaw.com/inheritance/wills/

> ตัวบท, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1695
>
> ถ้าพินัยกรรมได้ทำเป็นต้นฉบับแต่ฉบับเดียว ผู้ทำพินัยกรรมอาจเพิกถอนพินัยกรรมนั้นทั้งหมดหรือบางส่วนได้โดยทำลายหรือขีดฆ่าเสียด้วยความตั้งใจ
>
> ถ้าพินัยกรรมได้ทำเป็นต้นฉบับหลายฉบับ การเพิกถอนนั้นไม่บริบูรณ์ เว้นแต่จะได้กระทำแก่ต้นฉบับเหล่านั้นทุกฉบับ

> ตัวบท, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1696
>
> ถ้าผู้ทำพินัยกรรมได้โอนไปโดยสมบูรณ์ซึ่งทรัพย์สินอันเป็นวัตถุแห่งข้อกำหนดพินัยกรรมใดด้วยความตั้งใจ ข้อกำหนดพินัยกรรมนั้นเป็นอันเพิกถอนไป
>
> วิธีเดียวกันนี้ให้ใช้บังคับ เมื่อผู้ทำพินัยกรรมได้ทำลายทรัพย์สินนั้นด้วยความตั้งใจ

มาตรา 1695 ต้องมี "ความตั้งใจ" พินัยกรรมที่สูญหายหรือถูกผู้อื่นทำลายโดยผู้ทำไม่ได้ตั้งใจไม่ถือว่าถูกเพิกถอน ผู้รับพินัยกรรมจึงพิสูจน์เนื้อความด้วยสำเนาหรือพยานอื่นได้ แต่ภาระการพิสูจน์หนัก และถ้าทำต้นฉบับหลายฉบับ การทำลายต้องทำครบทุกฉบับ ส่วนมาตรา 1696 ใช้กับกรณีที่ผู้ทำขายหรือยกทรัพย์ที่ระบุในพินัยกรรมให้ผู้อื่นระหว่างมีชีวิต ข้อกำหนดเรื่องทรัพย์นั้นเป็นอันเพิกถอนไป ผู้รับพินัยกรรมจึงไม่ได้ทรัพย์นั้นตามพินัยกรรม

> ตัวบท, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1697
>
> ถ้าผู้ทำพินัยกรรมมิได้แสดงเจตนาไว้ในพินัยกรรมเป็นอย่างอื่น และปรากฏว่าพินัยกรรมฉบับก่อนกับฉบับหลังขัดกัน ให้ถือว่าพินัยกรรมฉบับก่อนเป็นอันเพิกถอนโดยพินัยกรรมฉบับหลัง เฉพาะในส่วนที่มีข้อความขัดกันนั้นเท่านั้น

คำถามที่ผู้อ่านค้นบ่อยคือ "พินัยกรรมฉบับใหม่ยกเลิกฉบับเก่าหรือไม่" คำตอบตามมาตรา 1697 คือ ยกเลิกเฉพาะส่วนที่ขัดกัน ส่วนที่ไม่ขัดกันของฉบับเก่ายังใช้บังคับควบคู่กัน เว้นแต่ฉบับหลังระบุให้เพิกถอนฉบับก่อนทั้งหมด การตีความว่าขัดกันหรือไม่จึงเป็นประเด็นหลักของคดีพินัยกรรมหลายฉบับ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8055/2556 พิจารณาพินัยกรรมสองฉบับที่ยกเงินจำนวนเดียวกันให้คนละคน และวินิจฉัยว่าเงินที่ระคนกับเงินอื่นของผู้ตายไม่ใช่ทรัพย์เฉพาะสิ่ง การยกให้จึงไม่ใช่พินัยกรรมลักษณะเฉพาะตามมาตรา 1651 (2)

คำวินิจฉัยของศาล, คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8055/2556[39]

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamfamilylaw.com/inheritance/wills/

เงินส่วนแบ่งมรดกที่ผู้ตายได้รับแล้วระคนกับเงินอื่นของผู้ตาย ไม่ใช่ทรัพย์สินเฉพาะสิ่งเฉพาะอย่าง การยกเงิน นั้น ใน พินัยกรรม ฉบับ ก่อน จึง ไม่ใช่ พินัยกรรม ลักษณะเฉพาะ ตามมาตรา 1651 (2) และ เมื่อ ผู้ตาย ทำพินัยกรรมฉบับหลังยกเงินจำนวนเดียวกันให้อีกคนหนึ่ง ศาลพิจารณาความขัดกันของสองฉบับตามมาตรา 1697

“การที่ ด. ทำพินัยกรรมฉบับก่อนยกเงินดังกล่าวให้แก่โจทก์ จึงหาเป็นพินัยกรรมลักษณะเฉพาะตาม ป.พ.พ. มาตรา 1651 (2) ไม่”

> ตัวบท, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1651
>
> ภายใต้บังคับบทบัญญัติลักษณะ 4
>
> (1) เมื่อตามข้อกำหนดพินัยกรรม บุคคลใดมีสิทธิที่จะได้รับทรัพย์มรดกทั้งหมดของเจ้ามรดก หรือตามเศษส่วน หรือ ตาม ส่วนที่เหลือ แห่ง ทรัพย์มรดก ซึ่ง มิได้ แยกไว้ ต่างหาก เป็นพิเศษ จาก กองมรดก บุคคล นั้น เรียก ว่า ผู้รับพินัยกรรมลักษณะทั่วไป และมีสิทธิและความรับผิดเช่นเดียวกับทายาทโดยธรรม
>
> (2) เมื่อ ตาม ข้อกำหนดพินัยกรรม บุคคลใด มี สิทธิ ที่จะ ได้รับ ทรัพย์สิน เฉพาะ สิ่ง เฉพาะ อย่าง ซึ่ง เจาะจงไว้โดยเฉพาะ หรือแยกไว้ต่างหากเป็นพิเศษจากกองมรดก บุคคลนั้นเรียกว่า ผู้รับพินัยกรรมลักษณะเฉพาะ และมีสิทธิและความรับผิดที่เกี่ยวกับทรัพย์สินเท่านั้น
>
> ในกรณีที่มีข้อสงสัย ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้รับพินัยกรรมเป็นผู้รับพินัยกรรมลักษณะเฉพาะ

การ แก้ ไขข้อ ความใน พินัยกรรม ฉบับ เดิม เป็น อีก ช่องทาง หนึ่ง ที่ ก่อ ข้อพิพาท มาตรา 1656 วรรค สอง มาตรา 1657 วรรคสอง มาตรา 1658 วรรคท้าย และมาตรา 1660 วรรคท้าย กำหนดว่าการขูดลบ ตก เติม ต้องทำตามแบบเฉพาะของแต่ละแบบ มิฉะนั้นไม่สมบูรณ์ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5753/2531 วินิจฉัยว่าผลของการตกเติมที่ไม่ถูกแบบคือเฉพาะข้อความที่ตกเติมไม่สมบูรณ์ ส่วนข้อความเดิมยังสมบูรณ์[40]

ผู้รับพินัยกรรมตายก่อนเจ้ามรดก: ข้อกำหนดตกไป และทรัพย์ตกแก่ใคร

ถ้าผู้รับพินัยกรรมตายก่อนผู้ทำพินัยกรรม ข้อกำหนดที่ยกทรัพย์ให้ผู้นั้นตกไปตามมาตรา 1698 (1) ทายาทของผู้รับพินัยกรรมไม่ได้รับแทน และทรัพย์ส่วนนั้นตกทอดแก่ทายาทโดยธรรมของผู้ทำพินัยกรรม ตามมาตรา 1699 เว้นแต่พินัยกรรมกำหนดผู้รับสำรองไว้

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamfamilylaw.com/inheritance/wills/

> ตัวบท, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1698
>
> ข้อกำหนดพินัยกรรมนั้น ย่อมตกไป
>
> (1) เมื่อผู้รับพินัยกรรมตายก่อนผู้ทำพินัยกรรม
>
> (2) เมื่อข้อกำหนดพินัยกรรมเป็นผลใช้ได้ต่อเมื่อเงื่อนไขอย่างใดอย่างหนึ่งสำเร็จลง และผู้รับพินัยกรรมตายเสียก่อนเงื่อนไขสำเร็จ หรือปรากฏเป็นที่แน่นอนอยู่แล้วว่าเงื่อนไขนั้นไม่อาจจะสำเร็จได้
>
> (3) เมื่อผู้รับพินัยกรรมบอกสละพินัยกรรม
>
> (4) เมื่อทรัพย์สินทั้งหมดที่ยกให้สูญหาย หรือถูกทำลายโดยผู้ทำพินัยกรรมมิได้ตั้งใจในระหว่างที่ผู้ทำพินัยกรรมยังมีชีวิตอยู่ และผู้ทำพินัยกรรมมิได้ได้มาซึ่งของแทน หรือซึ่งสิทธิที่จะเรียกค่าทดแทนในการที่ทรัพย์สินนั้นสูญหายไป

คำวินิจฉัยของศาล, คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3785-3787/2552[41]

ผู้ตายทำพินัยกรรมยกทรัพย์ทั้งหมดให้มารดาเพียงผู้เดียว แต่มารดาตายก่อนผู้ตาย ข้อกำหนดพินัยกรรมย่อมตกไปตามมาตรา 1698 (1) ทรัพย์มรดกตกทอดแก่ทายาทโดยธรรมตามมาตรา 1699
ประกอบมาตรา 1620 วรรคหนึ่ง

“ข้อกำหนดพินัยกรรมซึ่งยกทรัพย์มรดกทั้งหมดให้แก่นาง ต. มารดาย่อมตกไปตามมาตรา 1698 (1)”

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3785-3787/2552 เป็นกรณีที่ผู้ตายยกทรัพย์ทั้งหมดให้มารดาเพียงคนเดียว แต่มารดาตายก่อน ทรัพย์ทั้งหมดจึงตกแก่ทายาทโดยธรรม ส่วนคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5482/2536 เป็นกรณีที่มีผู้รับหลายคนและคนหนึ่งตายก่อน ข้อกำหนดตกไปเฉพาะส่วนของผู้นั้น[42] กรณีนี้ต่างจากการรับมรดกแทนที่ของทายาทโดยธรรม ซึ่งผู้สืบสันดานของทายาทที่ตายก่อนรับมรดกแทนที่ได้ หลักการรับมรดกแทนที่ไม่ใช้กับผู้รับพินัยกรรม

ความเห็นของสำนักงาน

ข้อพิพาทเรื่องผู้รับพินัยกรรมตายก่อนมักเกิดจากพินัยกรรมที่ทำไว้นานแล้วไม่ได้ทบทวน สำนักงานเห็นว่าเมื่อตรวจพินัยกรรมในคดีมรดก ต้องตรวจวันตายของผู้รับพินัยกรรมทุกคนเทียบกับวันตายของเจ้ามรดก และตรวจว่าพินัยกรรมมีข้อกำหนดผู้รับสำรองหรือไม่ เพราะผลต่อส่วนแบ่งของทายาทโดยธรรมเปลี่ยนไปทันที

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamfamilylaw.com/inheritance/wills/

อายุความคดีพินัยกรรม: สามเดือน หนึ่งปี และสิบปี

คดีพินัยกรรมมีอายุความสามชุด คดีฟ้องขอเพิกถอนข้อกำหนดพินัยกรรมเพราะข่มขู่ สำคัญผิด หรือกลฉ้อฉล ต้องฟ้องภายในสามเดือนนับแต่รู้เหตุตามมาตรา 1710 และไม่เกินสิบปีนับแต่ผู้ทำตาย คดีที่ผู้รับพินัยกรรมฟ้องเรียกทรัพย์ตามพินัยกรรมต้องฟ้องภายในหนึ่งปีนับแต่รู้สิทธิตามมาตรา 1754 วรรคสอง ส่วนคดีที่อ้างว่าพินัยกรรมปลอมหรือเป็นโมฆะไม่อยู่ในอายุความสามเดือน

> ตัวบท, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1710
>
> คดีฟ้องขอให้เพิกถอนข้อกำหนดพินัยกรรมนั้น มิให้ฟ้องเมื่อพ้นกำหนดดังนี้
>
> (1) สามเดือนภายหลังที่ผู้ทำพินัยกรรมตาย ในกรณีที่โจทก์รู้เหตุแห่งการที่จะขอให้เพิกถอนได้ ในระหว่างที่ผู้ทำพินัยกรรมยังมีชีวิตอยู่ หรือ
>
> (2) สามเดือนภายหลังที่โจทก์ได้รู้เหตุเช่นนั้นในกรณีอื่นใด
>
> แต่ถ้าโจทก์ไม่รู้ว่ามีข้อกำหนดพินัยกรรมอันกระทบกระทั่งถึงส่วนได้เสียของตน แม้ว่าโจทก์จะได้รู้เหตุแห่งการที่จะขอให้เพิกถอนได้ก็ดี อายุความสามเดือนให้เริ่มนับแต่ขณะที่โจทก์รู้หรือควรจะได้รู้ว่ามีข้อกำหนดพินัยกรรมนั้น
>
> แต่อย่างไรก็ดี ห้ามมิให้ฟ้องคดีเช่นนี้เมื่อพ้นสิบปีนับแต่ผู้ทำพินัยกรรมตาย

มาตรา 1710 เริ่มนับต่างกันตามเวลาที่โจทก์รู้เหตุ ถ้ารู้ตั้งแต่ผู้ทำยังมีชีวิต นับสามเดือนจากวันที่ผู้ทำตาย ถ้ารู้ภายหลัง นับสามเดือนจากวันที่รู้ และถ้าโจทก์ไม่รู้ว่ามีข้อกำหนดพินัยกรรมที่กระทบส่วนได้เสียของตน นับจากวันที่รู้หรือควรรู้ว่ามีข้อกำหนดนั้น แต่ไม่ว่ากรณีใด ฟ้องไม่ได้เมื่อพ้นสิบปีนับแต่ผู้ทำตาย อายุความสามเดือนนี้สั้นที่สุดในกฎหมายมรดก ผู้ที่สงสัยว่าพินัยกรรมเกิดจากการข่มขู่หรือหลอกลวงจึงต้องปรึกษาและเตรียมคดีทันทีที่ทราบเหตุ

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamfamilylaw.com/inheritance/wills/

> ตัวบท, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1754
>
> ห้ามมิให้ฟ้องคดีมรดกเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งปี นับแต่เมื่อเจ้ามรดกตาย หรือนับแต่เมื่อทายาทโดยธรรมได้รู้ หรือควรได้รู้ถึงความตายของเจ้ามรดก
>
> คดีฟ้องเรียกตามข้อกำหนดพินัยกรรม มิให้ฟ้องเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งปีนับแต่เมื่อผู้รับพินัยกรรมได้รู้หรือควรได้รู้ถึงสิทธิซึ่งตนมีอยู่ตามพินัยกรรม
>
> ภายใต้บังคับแห่งมาตรา 193/27 แห่งประมวลกฎหมายนี้ ถ้าสิทธิเรียกร้องของเจ้าหนี้อันมีต่อเจ้ามรดกมีกำหนดอายุความยาวกว่าหนึ่งปี มิให้เจ้าหนี้นั้นฟ้องร้องเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งปีนับแต่เมื่อเจ้าหนี้ได้รู้ หรือควรได้รู้ถึงความตายของเจ้ามรดก
>
> ถึงอย่างไรก็ดี สิทธิเรียกร้องตามที่ว่ามาในวรรคก่อน ๆ นั้น มิให้ฟ้องร้องเมื่อพ้นกำหนดสิบปีนับแต่เมื่อเจ้ามรดกตาย

มาตรา 1754 วรรคสองใช้กับผู้รับพินัยกรรมที่ฟ้องเรียกทรัพย์ตามพินัยกรรม ส่วนวรรคหนึ่งใช้กับทายาทโดยธรรมที่ฟ้องคดีมรดก ซึ่งรวมถึงทายาทที่ฟ้องขอแบ่งทรัพย์โดยอ้างว่าพินัยกรรมไร้ผล ข้อพึงระวังคืออายุความเป็นข้อต่อสู้ที่ฝ่ายจำเลยต้องยกขึ้นในคำให้การเอง ศาลไม่ยกขึ้นวินิจฉัยเอง คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8904/2557 วินิจฉัยว่าเมื่อจำเลยยกเฉพาะอายุความตามมาตรา 193/30 และมาตรา 1710 ศาลจะวินิจฉัยว่าคดีขาดอายุความตามมาตรา 1754 ไม่ได้

คำวินิจฉัยของศาล, คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8904/2557[43]

อายุความตามมาตรา 193/30 มาตรา 1710 และมาตรา 1754 ไม่ใช่ปัญหาความสงบเรียบร้อยที่ศาลยกขึ้นเองได้ จำเลยต้องยกขึ้นต่อสู้ในคำให้การโดยชัดแจ้งพร้อมเหตุ เมื่อจำเลยยกเฉพาะมาตรา 193/30 และ 1710 ศาลจะวินิจฉัยว่าขาดอายุความตามมาตรา 1754 ไม่ได้เพราะนอกคำให้การ

“มิใช่ปัญหาข้อกฎหมายอันเกี่ยวด้วยความสงบเรียบร้อยของประชาชนที่ศาลจะยกขึ้นวินิจฉัยได้เอง”

เมื่อรวมกับคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1237/2554 ข้างต้น หลักเรื่องอายุความในคดีพินัยกรรมสรุปได้ว่า การฟ้องขอเพิกถอนข้อกำหนดพินัยกรรมอยู่ในมาตรา 1710 การอ้างว่าพินัยกรรมปลอมหรือเป็นโมฆะไม่อยู่ในมาตรา 1710 แต่ยังต้องพิจารณาอายุความคดีมรดกตามมาตรา 1754 ตามสภาพของคำขอ และฝ่ายที่ต้องการใช้อายุความต้องยกให้ครบทุกมาตราในคำให้การ

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamfamilylaw.com/inheritance/wills/

พินัยกรรมต้องขึ้นศาลไหม: คดีร้องขอจัดการมรดก คดีโต้แย้งพินัยกรรม และเอกสารที่ต้องเตรียม

พินัยกรรมไม่ต้องนำไปให้ศาลรับรองก่อนใช้ แต่เมื่อต้องโอนทรัพย์ที่มีทะเบียน เช่น ที่ดินหรือเงินฝาก ในทางปฏิบัติมักต้องมีผู้จัดการมรดกที่ศาลตั้ง และการโต้แย้งพินัยกรรมมักเกิดในคดีร้องขอตั้งผู้จัดการมรดกนั้นเอง โดยผู้คัดค้านยื่นคำคัดค้านว่าพินัยกรรมเป็นโมฆะ ปลอม หรือควรถูกเพิกถอน

> ตัวบท, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1713
>
> ทายาทหรือผู้มีส่วนได้เสียหรือพนักงานอัยการจะร้องต่อศาลขอให้ตั้งผู้จัดการมรดกก็ได้ ในกรณีดังต่อไปนี้ (1) เมื่อเจ้ามรดกตาย ทายาทโดยธรรมหรือผู้รับพินัยกรรมได้สูญหายไป หรืออยู่นอกราชอาณาเขต หรือเป็นผู้เยาว์ (2) เมื่อผู้จัดการมรดกหรือทายาทไม่สามารถ หรือไม่เต็มใจที่จะจัดการ หรือมีเหตุขัดข้องในการจัดการ หรือในการแบ่งปันมรดก (3) เมื่อข้อกำหนดพินัยกรรมซึ่งตั้งผู้จัดการมรดกไว้ไม่มีผลบังคับได้ด้วยประการใด ๆ
>
> การตั้งผู้จัดการมรดกนั้น ถ้ามีข้อกำหนดพินัยกรรมก็ให้ศาลตั้งตามข้อกำหนดพินัยกรรม และถ้าไม่มีข้อกำหนดพินัยกรรม ก็ให้ศาลตั้งเพื่อประโยชน์แก่กองมรดกตามพฤติการณ์ และโดยคำนึงถึงเจตนาของเจ้ามรดก แล้วแต่ศาลจะเห็นสมควร

มาตรา 1713 วรรคสองให้ศาลตั้งผู้จัดการมรดกตามข้อกำหนดพินัยกรรม คดีร้องขอตั้งผู้จัดการมรดกจึงกลายเป็นเวทีที่ศาลตรวจความสมบูรณ์ของพินัยกรรมไปพร้อมกัน ถ้าพินัยกรรมเป็นโมฆะ ผู้ที่อ้างพินัยกรรมอาจไม่มีฐานะเป็นผู้มีส่วนได้เสียเลย ดังคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 574-575/2567 ส่วนคำร้องขอตั้งผู้จัดการมรดกยื่นต่อศาลที่เจ้ามรดกมีภูมิลำเนาในขณะตาย[44] และคดีฟ้องที่มีข้อพิพาท เช่น ฟ้องขอให้พิพากษาว่าพินัยกรรมเป็นโมฆะและให้แบ่งทรัพย์ ยื่นต่อศาลตามหลักภูมิลำเนาของจำเลยหรือที่มูลคดีเกิด[45]

เอกสารที่ควรเตรียมก่อนปรึกษาหรือดำเนินคดี ได้แก่ สำเนาพินัยกรรมทุกฉบับที่ทราบ (ถ้าเป็นแบบเอกสารฝ่ายเมืองหรือเอกสารลับ ขอคัดจากอำเภอหรือสำนักงานเขตที่ทำ) มรณบัตรของเจ้ามรดกและของผู้รับพินัยกรรมที่ตายแล้ว ทะเบียนบ้าน ทะเบียนสมรสหรือทะเบียนหย่า เอกสารแสดงความเป็นทายาท รายการทรัพย์มรดกพร้อมเอกสารสิทธิ เวชระเบียนหรือหนังสือรับรองแพทย์ในช่วงเวลาที่ทำพินัยกรรม เอกสารที่มีลายมือชื่อของผู้ตายในช่วงเวลาใกล้กันเพื่อใช้ตรวจพิสูจน์ และรายชื่อพยานผู้ลงชื่อในพินัยกรรมพร้อมข้อมูลติดต่อ

ขั้นตอนของคดีโดยทั่วไปเริ่มจากการตรวจพินัยกรรมทุกฉบับตามแบบและบทต้องห้าม ประเมินพยานหลักฐานเรื่องความสามารถและเจตนาของผู้ทำ คำนวณอายุความของแต่ละคำขอ แล้วจึงเลือกว่าจะยื่นคำคัดค้านในคดีจัดการมรดก ฟ้องเป็นคดีแยก หรือเจรจาแบ่งทรัพย์โดยทำสัญญาประนีประนอมยอมความ

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamfamilylaw.com/inheritance/wills/

การไกล่เกลี่ยในศาลเป็นทางเลือกที่ใช้กันมาก เพราะคดีพินัยกรรมใช้พยานผู้เชี่ยวชาญและเวลาพิจารณานาน และผลของคดีขึ้นกับคำเบิกความของพยานที่อาจสูงอายุหรือจำเหตุการณ์ได้ไม่ครบ ค่าธรรมเนียมศาลเป็นไปตามอัตราที่กฎหมายกำหนดตามทุนทรัพย์ ค่าตรวจพิสูจน์เอกสารขึ้นกับหน่วยงานที่ตรวจ และค่าบริการของสำนักงานแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรก่อนเริ่มงาน

ความเห็นของสำนักงาน

ในคดีที่ทายาทหลายคนไม่ได้รับประโยชน์จากพินัยกรรม สำนักงานเห็นว่าควรตกลงกันตั้งแต่ต้นว่าใครเป็นผู้ดำเนินคดี และแบ่งค่าใช้จ่ายอย่างไร เพราะผลของโมฆะทำให้ทรัพย์ตกแก่ทายาทโดยธรรมทุกคนตามสัดส่วน ไม่ใช่เฉพาะผู้ที่ฟ้อง และควรประเมินว่าส่วนแบ่งที่คาดว่าจะได้คุ้มกับต้นทุนและระยะเวลาของคดีหรือไม่ก่อนตัดสินใจ

กฎหมายเปรียบเทียบ: อังกฤษและเยอรมนี

อังกฤษและเยอรมนีวางหลักใกล้เคียงกับไทยในสามเรื่อง คือ พยานต้องอยู่พร้อมกันขณะผู้ทำลงชื่อ ผู้รับประโยชน์ที่เป็นพยานเสียสิทธิในส่วนของตน และพินัยกรรมฉบับหลังลบล้างฉบับก่อนเฉพาะส่วนที่ขัดกัน แต่ต่างจากไทยเรื่องเกณฑ์อายุ วิธีพิสูจน์ความสามารถ และอายุความของการขอเพิกถอน

อังกฤษ Wills Act 1837 section 9 กำหนดว่าพินัยกรรมจะสมบูรณ์เมื่อทำเป็นหนังสือ ผู้ทำลงลายมือชื่อหรือรับรองลายมือชื่อของตนต่อหน้าพยานตั้งแต่สองคนขึ้นไปที่อยู่พร้อมกัน (present at the same time) และพยานแต่ละคนลงชื่อต่อหน้าผู้ทำ[ต่างประเทศ 1] ถ้อยคำ "present at the same time" ตรงกับคำว่า "พร้อมกัน" ในมาตรา 1656 ของไทย ส่วน section 15 ทำให้ทรัพย์ที่ยกให้พยานผู้ลงชื่อหรือคู่สมรสของพยานเป็นโมฆะเฉพาะส่วนของผู้นั้น โดยพยานยังเบิกความเรื่องความสมบูรณ์ของพินัยกรรมได้[ต่างประเทศ 2] ซึ่งตรงกับหลักในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4001/2545 ของไทย ในเรื่องความสามารถของผู้ทำศาลอังกฤษยังใช้หลักใน Banks v Goodfellow (1870) LR 5 QB 549 ซึ่งตรวจว่าผู้ทำเข้าใจลักษณะและผลของการทำพินัยกรรม เข้าใจขอบเขตทรัพย์สินของตน เข้าใจบุคคลที่มีความชอบธรรมจะได้รับ และไม่มีความผิดปกติทางจิตที่บิดเบือนการตัดสินใจ[ต่างประเทศ 3] เกณฑ์สี่ข้อนี้ละเอียดกว่าคำว่า "จริตวิกล" ในมาตรา 1704 วรรคสอง และเป็นกรอบที่มีประโยชน์ในการตั้งคำถามแพทย์ผู้ดูแลในคดีไทย

เยอรมนี Bürgerliches Gesetzbuch (ประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน เรียกย่อว่า BGB) § 2229 กำหนดให้ผู้เยาว์ทำพินัยกรรมได้เมื่ออายุครบสิบหกปี และผู้ที่ไม่สามารถเข้าใจความหมายของการแสดงเจตนาเพราะความผิดปกติทางจิตทำพินัยกรรมไม่ได้ § 2247 รับรองพินัยกรรมที่เขียนและลงชื่อด้วยมือตนเองโดยไม่

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamfamilylaw.com/inheritance/wills/

ต้องมีพยาน ซึ่งคล้ายมาตรา 1657 ของไทย แต่ BGB ใช้ถ้อยคำ "soll" สำหรับการลงวันที่และสถานที่ จึงไม่ใช่เงื่อนไขความสมบูรณ์โดยเด็ดขาดเหมือนไทย[ต่างประเทศ 4] เรื่องข้อบกพร่องของเจตนา § 2078 ให้เพิกถอน (Anfechtung) ข้อกำหนดที่ทำเพราะสำคัญผิดหรือถูกข่มขู่ และ § 2082 ให้ใช้สิทธิภายในหนึ่งปีนับแต่รู้เหตุ แต่ไม่เกินสามสิบปีนับแต่เจ้ามรดกตาย กรอบเวลานี้ยาวกว่าไทยมาก ส่วนการเพิกถอนโดยผู้ทำ § 2253 ให้เพิกถอนได้ทุกเวลา § 2254 ให้เพิกถอนด้วยพินัยกรรม และ § 2258 ให้พินัยกรรมฉบับหลังลบล้างฉบับก่อนเฉพาะส่วนที่ขัดกัน ซึ่งตรงกับมาตรา 1693 มาตรา 1694 และมาตรา 1697 ของไทย และ § 2339 ทำให้ผู้ที่กระทำความผิดฐานปลอมเอกสารเกี่ยวกับพินัยกรรมเป็นผู้ไม่สมควรรับมรดก (Erbunwürdigkeit) ในทำนองเดียวกับมาตรา 1606 (5)

การเปรียบเทียบให้ข้อสังเกตสองข้อสำหรับคดีไทย ข้อแรก อายุความสามเดือนของมาตรา 1710 สั้นกว่ากฎหมายเยอรมันซึ่งให้หนึ่งปีนับแต่รู้เหตุ การคำนวณวันรู้เหตุจึงมีน้ำหนักมากในคดีไทย ข้อสอง ทั้งไทยและอังกฤษยังยึดแบบอย่างเคร่งครัด พินัยกรรมที่เจตนาชัดแต่พยานไม่ครบเป็นโมฆะ ต่างจากบางระบบที่ให้ศาลมีอำนาจยกเว้นความบกพร่องเล็กน้อยเมื่อพิสูจน์เจตนาได้ชัดแจ้ง ซึ่งอธิบายในหัวข้อถัดไป

มุมมองนิติเศรษฐศาสตร์: แบบของพินัยกรรมลดต้นทุนการพิสูจน์อย่างไร

นิติเศรษฐศาสตร์มองแบบของพินัยกรรมเป็นเครื่องมือลดต้นทุนของการพิสูจน์เจตนาของผู้ที่ตายแล้ว แบบที่เคร่งครัดทำให้คดีส่วนใหญ่ตัดสินได้เร็วจากเอกสาร แต่มีต้นทุนคือพินัยกรรมที่เจตนาชัดเจนบางฉบับต้องเป็นโมฆะเพราะความบกพร่องเล็กน้อย

John H. Langbein อธิบายใน Substantial Compliance with the Wills Act (1975) ว่าแบบของพินัยกรรมทำหน้าที่สี่ประการ คือ หน้าที่ด้านพยานหลักฐาน (evidentiary) ให้ศาลมีหลักฐานที่เชื่อถือได้ของเจตนา และ ข้อความ หน้าที่ด้านการเตือน (cautionary) ให้ผู้ทำตระหนักถึงความสำคัญของการกระทำ หน้าที่ด้านการวางช่องทาง (channeling) ทำให้เอกสารพินัยกรรมมีรูปแบบมาตรฐานที่ทุกฝ่ายรู้จัก และหน้าที่ด้านการคุ้มครอง (protective) ป้องกันการบีบบังคับผู้ทำในขณะทำ[ต่างประเทศ 5] เมื่อนำกรอบนี้มาอ่านมาตรา 1656 ของไทย ถ้อยคำ "พยานอย่างน้อยสองคนพร้อมกัน" ทำหน้าที่ทั้งสี่พร้อมกัน และถ้อยคำ "ในขณะนั้น" ทำหน้าที่คุ้มครองโดยตรง เพราะพยานที่ลงชื่อภายหลังไม่ได้เห็นสภาพของผู้ทำในเวลาที่ลงชื่อ

ในงานชิ้นต่อมา Excusing Harmless Errors in the Execution of Wills (1987) Langbein ศึกษาบทบัญญัติของรัฐเซาท์ออสเตรเลียที่ให้ศาลรับพินัยกรรมที่ทำผิดแบบได้ ถ้าไม่มีข้อสงสัยตามสมควรว่าผู้ตายประสงค์ให้เอกสารนั้นเป็นพินัยกรรม และพบว่าศาลใช้อำนาจนี้ในหลายสิบคดีโดยไม่ทำให้คดีเพิ่มขึ้นอย่างที่เกรงกัน[ต่างประเทศ 6] ในภาษาเศรษฐศาสตร์ กฎแบบเคร่งครัดลดความผิดพลาดประเภทที่ศาลรับ

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamfamilylaw.com/inheritance/wills/

พินัยกรรมปลอมหรือพินัยกรรมที่ทำภายใต้แรงกดดัน แต่เพิ่มความผิดพลาดประเภทที่ศาลปฏิเสธพินัยกรรมแท้ กฎที่ยืดหยุ่นกลับทิศทางของความผิดพลาดทั้งสอง และเพิ่มต้นทุนการพิจารณาคดีที่ต้องสืบพยานเรื่องเจตนา

สำหรับผู้ที่อยู่ในข้อพิพาท กรอบนี้มีผลในทางปฏิบัติสองข้อ ข้อแรก กฎหมายไทยปัจจุบันอยู่ฝั่งเคร่งครัดความบกพร่องเรื่องพยานจึงเป็นข้อต่อสู้ที่มีน้ำหนักและพิสูจน์ได้ค่อนข้างแน่นอน ข้อสอง เมื่อผลคดีคาดการณ์ได้จากเอกสาร คู่ความมีเหตุผลที่จะเจรจาแบ่งทรัพย์ก่อนสืบพยาน ซึ่งลดต้นทุนของทุกฝ่าย คดีที่ผลไม่แน่นอนคือคดีเรื่องความสามารถและเจตนาของผู้ทำ เพราะต้องอาศัยพยานบุคคลและพยานผู้เชี่ยวชาญ คดีประเภทนี้จึงควรประเมินพยานหลักฐานอย่างละเอียดก่อนฟ้อง

คำถามที่พบบ่อยเรื่องพินัยกรรมเป็นโมฆะ เพิกถอน และพินัยกรรมปลอม

คำถามชุดนี้รวบรวมจากคำค้นที่ผู้อ่านใช้จริงเกี่ยวกับ พินัยกรรมเป็นโมฆะ การฟ้องเพิกถอนพินัยกรรม พินัยกรรมปลอม พยานในพินัยกรรม และพินัยกรรมหลายฉบับ คำตอบเป็นหลักทั่วไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1646 ถึงมาตรา 1710 และมาตรา 1754

พินัยกรรมเป็นโมฆะ กรณีใดบ้าง

พินัยกรรมเป็นโมฆะเมื่อผู้ทำอายุไม่ครบสิบห้าปีบริบูรณ์ (มาตรา 1703) เมื่อศาลสั่งให้ผู้ทำเป็นคนไร้ความสามารถก่อนทำ หรือพิสูจน์ได้ว่าจริตวิกลในเวลาทำ (มาตรา 1704) เมื่อทำผิดแบบตามมาตรา 1656 ถึงมาตรา 1663 (มาตรา 1705) และข้อกำหนดที่ยกทรัพย์ให้ผู้เขียน พยาน หรือคู่สมรสของบุคคลเหล่านั้นเป็นโมฆะเฉพาะส่วน (มาตรา 1653) รวมทั้งข้อกำหนดที่ผู้รับหรือทรัพย์ไม่แน่นอน (มาตรา 1706)

พินัยกรรมเป็นโมฆียะ กรณีใดบ้าง

กฎหมายมรดกไม่ใช้คำว่าโมฆียะกับพินัยกรรม แต่กำหนดให้ผู้มีส่วนได้เสียร้องขอให้ศาลเพิกถอนพินัยกรรมที่ทำเพราะถูกข่มขู่ (มาตรา 1708) หรือเพราะสำคัญผิดหรือกลฉ้อฉลถึงขนาด (มาตรา 1709) หลังผู้ทำตายและต้องฟ้องภายในอายุความตามมาตรา 1710

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamfamilylaw.com/inheritance/wills/

ฟ้องเพิกถอนพินัยกรรมปลอม อายุความกี่ปี

คดี ที่ อ้างว่า พินัยกรรม ปลอม ไม่ใช่ การ ขอ เพิกถอน ข้อกำหนดพินัยกรรม จึง ไม่ อยู่ ใน อายุความ สาม เดือน ตามมาตรา 1710 ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1237/2554 แต่ต้องพิจารณาอายุความคดีมรดก ตามมาตรา 1754 ตาม สภาพ ของ คำขอ และ ควร ดำเนินการ โดย เร็ว เพราะ พยาน หลักฐาน เรื่อง ลายมือ และ พยาน บุคคล เสื่อม ไป ตาม เวลา

พยานในพินัยกรรมต้องมีกี่คน และเป็นใครได้บ้าง

พินัยกรรมแบบธรรมดา แบบเอกสารฝ่ายเมือง และแบบเอกสารลับ ต้องมีพยานอย่างน้อยสองคนอยู่พร้อมกัน พยานต้องไม่ใช่ผู้เยาว์ บุคคลวิกลจริต ผู้เสมือนไร้ความสามารถ หรือผู้ที่หูหนวก เป็นใบ้ หรือตาบอดทั้งสอง ข้าง (มาตรา 1670) พยาน ต้อง ลงลายมือชื่อ ใช้ ลาย พิมพ์ นิ้วมือ ไม่ได้ (มาตรา 1666) ส่วน พินัยกรรม แบบเขียนเองทั้งฉบับไม่ต้องมีพยาน

พยานในพินัยกรรมรับมรดกได้หรือไม่

พยาน และ คู่สมรส ของ พยาน รับ ทรัพย์ ตาม พินัยกรรม ฉบับ ที่ ตน เป็น พยาน ไม่ได้ (มาตรา 1653) ข้อกำหนด ส่วนที่ยกทรัพย์ให้พยานเป็นโมฆะ แต่ส่วนของผู้รับคนอื่นยังสมบูรณ์ ตามคำพิพากษา ศาลฎีกาที่ 4001/2545

พินัยกรรมฉบับใหม่ยกเลิกฉบับเก่าหรือไม่

ฉบับใหม่ที่ทำถูกแบบยกเลิกฉบับเก่าเฉพาะส่วนที่ขัดกัน (มาตรา 1697) ส่วนที่ไม่ขัดกันยังใช้บังคับ เว้นแต่ฉบับใหม่ระบุให้เพิกถอนฉบับเก่าทั้งหมด และถ้าฉบับใหม่ผิดแบบ ฉบับเก่ายังใช้บังคับ (มาตรา 1694)

ผู้รับพินัยกรรมตายก่อนเจ้ามรดก ทรัพย์ตกแก่ใคร

ข้อกำหนดที่ยกทรัพย์ให้ผู้นั้นตกไป (มาตรา 1698 (1)) ทายาทของผู้รับพินัยกรรมไม่ได้รับแทน ทรัพย์ส่วนนั้นตกแก่ทายาทโดยธรรมของเจ้ามรดก (มาตรา 1699) เว้นแต่พินัยกรรมกำหนดผู้รับสำรองไว้

พินัยกรรมต้องขึ้นศาลไหม

พินัยกรรมไม่ต้องให้ศาลรับรองก่อนมีผล แต่การโอนทรัพย์ที่มีทะเบียนมักต้องมีผู้จัดการมรดก ซึ่งศาลตั้งตามข้อกำหนดพินัยกรรม (มาตรา 1713) และถ้ามีผู้โต้แย้งความสมบูรณ์ของ พินัยกรรม ศาล จะ พิจารณา ประเด็นนั้นในคดีร้องขอจัดการมรดกหรือคดีที่ฟ้องแยก

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamfamilylaw.com/inheritance/wills/

พินัยกรรมพิมพ์ทั้งฉบับใช้ได้หรือไม่

ใช้ได้ถ้าทำตามแบบธรรมดา คือ ลงวันเดือนปี และผู้ทำลงลายมือชื่อหรือลายพิมพ์นิ้วมือต่อหน้าพยานสองคนพร้อมกัน แต่จะถือเป็นแบบเขียนเองทั้งฉบับไม่ได้ ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2102/2551 พินัยกรรมพิมพ์ที่พยานลงชื่อภายหลังเป็นโมฆะ

แหล่งอ้างอิงกฎหมายต่างประเทศและนิติเศรษฐศาสตร์

ตัวบทต่างประเทศในหน้านี้สำนักงานเปิดอ่านจากเว็บไซต์ทางการของแต่ละประเทศเมื่อ 23 ตุลาคม 2569 คำพิพากษาอังกฤษตรวจข้อมูลอ้างอิงกับฐานข้อมูลสาธารณะ และงานวิชาการเปิดอ่านจากฉบับที่ผู้เขียนเผยแพร่ ข้อความภาษาไทยข้างต้นเป็นการสรุปของสำนักงาน ไม่ใช่คำแปลทางการ

1. Wills Act 1837 (7 Will 4 & 1 Vict c 26), section 9 Signing and attestation of wills: legislation.gov.uk ตรวจถ้อยคำฉบับปรับปรุงล่าสุดเมื่อ 23 ตุลาคม 2569
2. Wills Act 1837, section 15 Gifts to an attesting witness to be void: legislation.gov.uk ตรวจเมื่อ 23 ตุลาคม 2569
3. Banks v Goodfellow (1870) LR 5 QB 549 (Court of Queen's Bench, Cockburn CJ): ข้อมูลอ้างอิงตรวจกับ mentalhealthlaw.co.uk และบทสรุปหลักสี่ข้อจากบทความของสำนักงานกฎหมาย Herbert Smith Freehills (มิถุนายน 2564) เมื่อ 23 ตุลาคม 2569
4. Bürgerliches Gesetzbuch (BGB) § 2078 Anfechtung wegen Irrtums oder Drohung, § 2082 Anfechtungsfrist, § 2229 Testierfähigkeit Minderjähriger, Testierunfähigkeit, § 2247 Eigenhändiges Testament, § 2253 Widerruf eines Testaments, § 2254 Widerruf durch Testament, § 2258 Widerruf durch ein späteres Testament และ § 2339 Gründe für Erbunwürdigkeit: gesetze-im-internet.de (Bundesministerium der Justiz) ตรวจถ้อยคำภาษาเยอรมันเมื่อ 23 ตุลาคม 2569
5. John H. Langbein, Substantial Compliance with the Wills Act, 88 Harvard Law Review 489 (1975): ฉบับที่ Yale Law School เผยแพร่ เปิดอ่านเมื่อ 23 ตุลาคม 2569
6. John H. Langbein, Excusing Harmless Errors in the Execution of Wills: A Report on Australia's Tranquil Revolution in Probate Law, 87 Columbia Law Review 1 (1987): ฉบับที่ Yale Law School เผยแพร่ เปิดอ่านเมื่อ 23 ตุลาคม 2569

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamfamilylaw.com/inheritance/wills/

เชิงอรรถและแหล่งที่มา

1. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1655 บัญญัติว่า “พินัยกรรมนั้น จะทำได้ก็แต่ตามแบบใดแบบหนึ่งดังที่บัญญัติไว้ในหมวดนี้”ที่มา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฉบับรวมแก้ไขเพิ่มเติม, ฐานข้อมูลกฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (searchlaw.ocs.go.th) ฉบับปรับปรุงล่าสุด. ตรวจถ้อยคำเมื่อ 23 ตุลาคม 2569

2. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1705 บัญญัติว่า “พินัยกรรมหรือข้อกำหนดพินัยกรรมนั้น ถ้าได้ทำขึ้นขัดต่อบทบัญญัติแห่งมาตรา 1652 มาตรา 1653 มาตรา 1656 มาตรา 1657 มาตรา 1658 มาตรา 1660 มาตรา 1661 หรือมาตรา 1663 ย่อมเป็นโมฆะ”ที่มา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฉบับรวมแก้ไขเพิ่มเติม, ฐานข้อมูลกฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (searchlaw.ocs.go.th) ฉบับปรับปรุงล่าสุด. ตรวจถ้อยคำเมื่อ 23 ตุลาคม 2569

3. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1703 บัญญัติว่า “พินัยกรรมซึ่งบุคคลที่มีอายุยังไม่ครบสิบห้าปีบริบูรณ์ทำขึ้นนั้น เป็นโมฆะ”ที่มา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฉบับรวมแก้ไขเพิ่มเติม, ฐานข้อมูลกฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (searchlaw.ocs.go.th) ฉบับปรับปรุงล่าสุด. ตรวจถ้อยคำเมื่อ 23 ตุลาคม 2569

4. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1704 บัญญัติว่า “พินัยกรรมซึ่งบุคคลผู้ถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถทำขึ้นนั้นเป็นโมฆะ พินัยกรรมซึ่งบุคคลผู้ถูกอ้างว่าเป็นคนวิกลจริต แต่ศาลยังไม่ได้สั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถทำขึ้นนั้น จะเป็นอันเสียเปล่าก็แต่เมื่อพิสูจน์ได้ว่าในเวลาที่ทำพินัยกรรมนั้นผู้ทำจริตวิกลอยู่”ที่มา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฉบับรวมแก้ไขเพิ่มเติม, ฐานข้อมูลกฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (searchlaw.ocs.go.th) ฉบับปรับปรุงล่าสุด. ตรวจถ้อยคำเมื่อ 23 ตุลาคม 2569

5. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1653 บัญญัติว่า “ผู้เขียน หรือพยานในพินัยกรรมจะเป็นผู้รับทรัพย์ตามพินัยกรรมนั้นไม่ได้ ให้ใช้บทบัญญัติในวรรคก่อนบังคับแก่คู่สมรสของผู้เขียนหรือพยานในพินัยกรรมด้วย พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งได้จดข้อความแห่งพินัยกรรมที่พยานนำมาแจ้งตามมาตรา 1663 ให้ถือว่าเป็นผู้เขียนพินัยกรรมตามความหมายแห่งมาตรานี้”ที่มา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฉบับรวมแก้ไขเพิ่มเติม, ฐานข้อมูลกฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (searchlaw.ocs.go.th) ฉบับปรับปรุงล่าสุด. ตรวจถ้อยคำเมื่อ 23 ตุลาคม 2569

6. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1708 บัญญัติว่า “เมื่อผู้ทำพินัยกรรมตายแล้ว บุคคลผู้มีส่วนได้เสียคนใดคนหนึ่งจะร้องขอให้ศาลสั่งเพิกถอนพินัยกรรมซึ่งได้ทำขึ้นเพราะเหตุข่มขู่ก็ได้ แต่หากผู้ทำพินัยกรรมยังมีชีวิตอยู่ต่อมาเกินหนึ่งปีนับแต่ผู้ทำพินัยกรรมพ้นจากการข่มขู่แล้ว จะมีการร้องขอเช่นว่านั้นไม่ได้”ที่มา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฉบับรวมแก้ไขเพิ่มเติม, ฐานข้อมูลกฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (searchlaw.ocs.go.th) ฉบับปรับปรุงล่าสุด. ตรวจถ้อยคำเมื่อ 23 ตุลาคม 2569

7. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1709 บัญญัติว่า “เมื่อผู้ทำพินัยกรรมตายแล้ว บุคคลผู้มีส่วนได้เสียคนใดคนหนึ่งจะร้องขอให้ศาลสั่งเพิกถอนพินัยกรรมซึ่งได้ทำขึ้นเพราะสำคัญผิดหรือกลฉ้อฉลได้ก็ต่อเมื่อความสำคัญผิดหรือกลฉ้อฉลนั้นถึงขนาด ซึ่งถ้ามิได้มีความสำคัญผิดหรือกลฉ้อฉลเช่นนั้น พินัยกรรมนั้นก็จะมิได้ทำขึ้น ความในวรรคก่อนนี้ ให้ใช้บังคับ แม้ถึงว่ากลฉ้อฉลนั้นบุคคลซึ่งมิใช่เป็นผู้รับประโยชน์ตามพินัยกรรมได้ก่อขึ้น แต่พินัยกรรมซึ่งได้ทำขึ้นโดยสำคัญผิดหรือกลฉ้อฉลย่อมมีผลบังคับได้ เมื่อผู้ทำพินัยกรรมมิได้เพิกถอนพินัยกรรมนั้นภายในหนึ่งปีนับแต่ที่ได้รู้ถึงการสำคัญผิดหรือกลฉ้อฉลนั้น”ที่มา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฉบับรวมแก้ไขเพิ่มเติม, ฐานข้อมูลกฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (searchlaw.ocs.go.th) ฉบับปรับปรุงล่าสุด. ตรวจถ้อยคำเมื่อ 23 ตุลาคม 2569

8. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1710 บัญญัติว่า “คดีฟ้องขอให้เพิกถอนข้อกำหนดพินัยกรรมนั้น มิให้ฟ้องเมื่อพ้นกำหนดดังนี้ (1) สามเดือนภายหลังที่ผู้ทำพินัยกรรมตาย ในกรณีที่โจทก์รู้เหตุแห่งการที่จะขอให้เพิกถอนได้ ในระหว่างที่ผู้ทำพินัยกรรมยังมีชีวิตอยู่ หรือ (2) สามเดือนภายหลังที่โจทก์ได้รู้เหตุเช่นนั้นในกรณีอื่นใด แต่ถ้าโจทก์ไม่รู้ว่ามีข้อกำหนดพินัยกรรมอันกระทบกระทั่งถึงส่วนได้เสียของตน แม้ว่าโจทก์จะได้รู้เหตุแห่งการที่จะขอให้เพิกถอนได้ก็ดี อายุความสามเดือนให้เริ่มนับแต่ขณะที่โจทก์รู้หรือควรจะได้รู้ว่ามีข้อกำหนดพินัยกรรมนั้น แต่อย่างไรก็ดี ห้ามมิให้ฟ้องคดีเช่นนี้เมื่อพ้นสิบปีนับแต่ผู้ทำพินัยกรรมตาย”ที่มา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฉบับรวมแก้ไขเพิ่มเติม, ฐานข้อมูลกฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (searchlaw.ocs.go.th) ฉบับปรับปรุงล่าสุด. ตรวจถ้อยคำเมื่อ 23 ตุลาคม 2569

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamfamilylaw.com/inheritance/wills/

9. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1606 บัญญัติว่า “บุคคลดังต่อไปนี้ต้องถูกกำจัดมิให้รับมรดกฐานเป็นผู้ไม่สมควร คือ (1) ผู้ที่ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่าได้เจตนากระทำ หรือพยายามกระทำให้เจ้ามรดกหรือผู้มีสิทธิได้รับมรดกก่อนตนถึงแก่ความตายโดยมิชอบด้วยกฎหมาย (2) ผู้ที่ได้ฟ้องเจ้ามรดกหาว่าทำความผิดโทษประหารชีวิตและตนเองกลับต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่า มีความผิดฐานฟ้องเท็จหรือทำพยานเท็จ (3) ผู้ที่รู้แล้วว่า เจ้ามรดกถูกฆ่าโดยเจตนา แต่มิได้นำข้อความนั้นขึ้นร้องเรียนเพื่อเป็นทางที่จะเอาตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ แต่ข้อนี้มิให้ใช้บังคับถ้าบุคคลนั้นมีอายุยังไม่ครบสิบหกปีบริบูรณ์ หรือเป็นคนวิกลจริตไม่สามารถรู้ผิดชอบ หรือถ้าผู้ที่ฆ่านั้นเป็นคู่สมรสหรือผู้บุพการีหรือผู้สืบสันดานของตนโดยตรง (4) ผู้ที่ฉ้อฉลหรือข่มขู่ให้เจ้ามรดกทำ หรือเพิกถอนหรือเปลี่ยนแปลงพินัยกรรมแต่บางส่วนหรือทั้งหมดซึ่งเกี่ยวกับทรัพย์มรดก หรือไม่ให้กระทำการดังกล่าวนั้น (5) ผู้ที่ปลอมทำลาย หรือปิดบังพินัยกรรมแต่บางส่วนหรือทั้งหมด เจ้ามรดกอาจถอนข้อกำจัดฐานเป็นผู้ไม่สมควรเสียก็ได้โดยให้อภัยไว้เป็นลายลักษณ์อักษร”ที่มา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฉบับ รวม แก้ไข เพิ่มเติม, ฐานข้อมูล กฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (searchlaw.ocs.go.th) ฉบับปรับปรุงล่าสุด. ตรวจถ้อยคำเมื่อ 23 ตุลาคม 2569

10. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1237/2554 (ป.พ.พ. มาตรา 156, 1562, 1710; ป.วิ.พ. มาตรา 142, 172 วรรคสอง). ข้อความในคำพิพากษาฉบับย่อ: “กรณีมิใช่การฟ้องขอให้เพิกถอนข้อกำหนดพินัยกรรมตาม ป.พ.พ. มาตรา 1710 จึงไม่อยู่ในบังคับกำหนดอายุความตามมาตรา 1710”ที่มา ระบบสืบค้นคำพิพากษา คำสั่งคำร้องและคำวินิจฉัยศาลฎีกา (ค้นด้วยเลขคำพิพากษา) เปิดอ่านเมื่อ 23 ตุลาคม 2569, ข้อจำกัด: อ่านจากฉบับย่อที่ระบบแสดง ผลของคดีผูกกับข้อเท็จจริงเฉพาะเรื่อง

11. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1697 บัญญัติว่า “ถ้าผู้ทำพินัยกรรมมิได้แสดงเจตนาไว้ในพินัยกรรมเป็นอย่างอื่น และปรากฏว่าพินัยกรรมฉบับก่อนกับฉบับหลังขัดกัน ให้ถือว่าพินัยกรรมฉบับก่อนเป็นอันเพิกถอนโดยพินัยกรรมฉบับหลัง เฉพาะในส่วนที่มีข้อความขัดกันนั้นเท่านั้น”ที่มา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฉบับรวมแก้ไขเพิ่มเติม, ฐานข้อมูลกฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (searchlaw.ocs.go.th) ฉบับปรับปรุงล่าสุด. ตรวจถ้อยคำเมื่อ 23 ตุลาคม 2569

12. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1698 บัญญัติว่า “ข้อกำหนดพินัยกรรมนั้น ย่อมตกไป (1) เมื่อผู้รับพินัยกรรมตายก่อนผู้ทำพินัยกรรม (2) เมื่อข้อกำหนดพินัยกรรมเป็นผลใช้ได้ต่อเมื่อเงื่อนไขอย่างใดอย่างหนึ่งสำเร็จลง และผู้รับพินัยกรรมตายเสียก่อนเงื่อนไขสำเร็จ หรือปรากฏเป็นที่แน่นอนอยู่แล้วว่าเงื่อนไขนั้นไม่อาจจะสำเร็จได้ (3) เมื่อผู้รับพินัยกรรมบอกสละพินัยกรรม (4) เมื่อทรัพย์สินทั้งหมดที่ยกให้สูญหาย หรือถูกทำลายโดยผู้ทำพินัยกรรมมิได้ตั้งใจในระหว่างที่ผู้ทำพินัยกรรมยังมีชีวิตอยู่ และผู้ทำพินัยกรรมมิได้ได้มาซึ่งของแทน หรือซึ่งสิทธิที่จะเรียกค่าทดแทนในการที่ทรัพย์สินนั้นสูญหายไป”ที่มา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฉบับรวมแก้ไขเพิ่มเติม, ฐานข้อมูลกฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (searchlaw.ocs.go.th) ฉบับปรับปรุงล่าสุด. ตรวจถ้อยคำเมื่อ 23 ตุลาคม 2569

13. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1699 บัญญัติว่า “ถ้าพินัยกรรม หรือข้อกำหนดในพินัยกรรม เกี่ยวกับทรัพย์สินรายใดเป็นอันไร้ผลด้วยประการใด ๆ ทรัพย์สินรายนั้นตกทอดแก่ทายาทโดยธรรมหรือได้แก่แผ่นดิน แล้วแต่กรณี”ที่มา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฉบับรวมแก้ไขเพิ่มเติม, ฐานข้อมูลกฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (searchlaw.ocs.go.th) ฉบับปรับปรุงล่าสุด. ตรวจถ้อยคำเมื่อ 23 ตุลาคม 2569

14. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1629 บัญญัติว่า “ทายาทโดยธรรมมีหกลำดับเท่านั้น และภายใต้บังคับแห่งมาตรา 1630 วรรคสอง แต่ละลำดับมีสิทธิได้รับมรดกก่อนหลังดังต่อไปนี้ คือ (1) ผู้สืบสันดาน (2) บิดามารดา (3) พี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน (4) พี่น้องร่วมบิดาหรือร่วมมารดาเดียวกัน (5) ปู่ ย่า ตา ยาย (6) ลุง ป้า น้า อา คู่สมรสที่ยังมีชีวิตอยู่นั้นก็เป็นทายาทโดยธรรม ภายใต้ บังคับ ของ บทบัญญัติ พิเศษ แห่งมาตรา 1635”ที่มา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฉบับ รวม แก้ไขเพิ่มเติม, ฐานข้อมูลกฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (searchlaw.ocs.go.th) ฉบับปรับปรุงล่าสุด. ตรวจถ้อยคำเมื่อ 23 ตุลาคม 2569

15. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2102/2551 (ป.พ.พ. มาตรา 1474, 1653, 1656, 1657, 1705). ข้อความในคำพิพากษาฉบับย่อ: “จำเลยกับผู้ตายอยู่กินฉันสามีภริยากันโดยไม่จดทะเบียนสมรส จึงไม่ต้องพิจารณาว่าทรัพย์พิพาทเป็นสินสมรสหรือไม่”ที่มา ระบบสืบค้นคำพิพากษา คำสั่งคำร้องและคำวินิจฉัยศาลฎีกา (ค้นด้วยเลขคำพิพากษา) เปิดอ่านเมื่อ 23 ตุลาคม 2569, ข้อจำกัด: อ่านจากฉบับย่อที่ระบบแสดง ผลของคดีผูกกับข้อเท็จจริงเฉพาะเรื่อง

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamfamilylaw.com/inheritance/wills/

16. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1223/2551 (ป.พ.พ. มาตรา 1656 วรรคหนึ่ง, 1657, 1705, 1754). ข้อความในคำพิพากษาฉบับย่อ: “พินัยกรรมทหารฉบับพิพาทจึงทำขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามแบบที่ ป.พ.พ. มาตรา 1656 วรรคหนึ่ง บัญญัติไว้ ตกเป็นโมฆะตาม ป.พ.พ. มาตรา 1705” ที่มา ระบบสืบค้นคำพิพากษา คำสั่งคำร้องและคำวินิจฉัยศาลฎีกา (ค้นด้วยเลขคำพิพากษา) เปิดอ่านเมื่อ 23 ตุลาคม 2569, ข้อจำกัด: อ่านจากฉบับย่อที่ระบบแสดง ผลของคดีผูกกับข้อเท็จจริงเฉพาะเรื่อง

17. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4001/2545 (ป.พ.พ. มาตรา 1608, 1653, 1656, 1705). ข้อความในคำพิพากษาฉบับย่อ: “ข้อกำหนดในพินัยกรรมในส่วนของ ม.เป็นโมฆะ แต่ไม่มีกฎหมายห้ามศาลไม่ให้รับฟังคำเบิกความของ ท. และ น. เป็นพยานแต่อย่างใด” ที่มา ระบบสืบค้นคำพิพากษา คำสั่งคำร้องและคำวินิจฉัยศาลฎีกา (ค้นด้วยเลขคำพิพากษา) เปิดอ่านเมื่อ 23 ตุลาคม 2569, ข้อจำกัด: อ่านจากฉบับย่อที่ระบบแสดง ผลของคดีผูกกับข้อเท็จจริงเฉพาะเรื่อง

18. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1658 บัญญัติว่า “พินัยกรรมนั้น จะทำเป็นเอกสารฝ่ายเมืองก็ได้ กล่าวคือ (1) ผู้ทำพินัยกรรมต้องไปแจ้งข้อความที่ตนประสงค์จะให้ใส่ไว้ในพินัยกรรมของตนแก่กรมการอำเภอต่อหน้าพยานอีกอย่างน้อยสองคนพร้อมกัน (2) กรมการอำเภอต้องจดข้อความที่ผู้ทำพินัยกรรมแจ้งให้ทราบนั้นลงไว้ และอ่านข้อความนั้นให้ผู้ทำพินัยกรรมและพยานฟัง (3) เมื่อผู้ทำพินัยกรรมและพยานทราบแน่ชัดว่าข้อความที่กรมการอำเภอจดนั้นเป็นการถูกต้องตรงกันกับที่ผู้ทำพินัยกรรมแจ้งไว้แล้ว ให้ผู้ทำพินัยกรรมและพยานลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญ (4) ข้อความที่กรมการอำเภอจดไว้นั้น ให้กรมการอำเภอลงลายมือชื่อและลงวัน เดือน ปี ทั้งจดลงไว้ด้วยตนเองเป็นสำคัญว่า พินัยกรรมนั้นได้ทำขึ้นถูกต้องตามบทบัญญัติ (1) ถึง (3) ข้างต้น แล้วประทับตราตำแหน่งไว้เป็นสำคัญ การขูดลบ ตก เติม หรือการแก้ไขเปลี่ยนแปลงอย่างอื่นซึ่งพินัยกรรมนั้นย่อมไม่สมบูรณ์ เว้นแต่ผู้ทำพินัยกรรม พยาน และกรมการอำเภอจะได้ลงลายมือชื่อกำกับไว้” ที่มา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฉบับรวมแก้ไขเพิ่มเติม, ฐานข้อมูลกฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (searchlaw.ocs.go.th) ฉบับปรับปรุงล่าสุด. ตรวจถ้อยคำเมื่อ 23 ตุลาคม 2569

19. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1660 บัญญัติว่า “พินัยกรรมนั้น จะทำเป็นเอกสารลับก็ได้ กล่าวคือ (1) ผู้ทำพินัยกรรมต้องลงลายมือชื่อในพินัยกรรม (2) ผู้ทำพินัยกรรมต้องผนึกพินัยกรรมนั้น แล้วลงลายมือชื่อคาบรอยผนึกนั้น (3) ผู้ทำพินัยกรรมต้องนำพินัยกรรมที่ผนึกนั้นไปแสดงต่อกรมการอำเภอ และพยานอีกอย่างน้อยสองคน และให้ถ้อยคำต่อบุคคลทั้งหมดเหล่านั้นว่าเป็นพินัยกรรมของตน ถ้าพินัยกรรมนั้นผู้ทำพินัยกรรมมิได้เป็นผู้เขียนเองโดยตลอด ผู้ทำพินัยกรรมจะต้องแจ้งนามและภูมิลำเนาของผู้เขียนให้ทราบด้วย (4) เมื่อกรมการอำเภอจดถ้อยคำของผู้ทำพินัยกรรมและวัน เดือน ปี ที่นำพินัยกรรมมาแสดงไว้บนซองนั้นและประทับตราตำแหน่งแล้ว ให้กรมการอำเภอผู้ทำพินัยกรรมและพยานลงลายมือชื่อบนซองนั้น การขูดลบ ตก เติม หรือการแก้ไขเปลี่ยนแปลงอย่างอื่นซึ่งพินัยกรรมนั้นย่อมไม่สมบูรณ์ เว้นแต่ผู้ทำพินัยกรรมจะได้ลงลายมือชื่อกำกับไว้” ที่มา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฉบับรวมแก้ไขเพิ่มเติม, ฐานข้อมูลกฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (searchlaw.ocs.go.th) ฉบับปรับปรุงล่าสุด. ตรวจถ้อยคำเมื่อ 23 ตุลาคม 2569

20. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1663 บัญญัติว่า “เมื่อมีพฤติการณ์พิเศษซึ่งบุคคลใดไม่สามารถจะทำพินัยกรรมตามแบบอื่นที่กำหนดไว้ได้ เช่น ตกอยู่ในอันตรายใกล้ความตาย หรือเวลามีโรคระบาด หรือสงคราม บุคคลนั้นจะทำพินัยกรรมด้วยวาจาก็ได้ เพื่อการนี้ ผู้ทำพินัยกรรมต้องแสดงเจตนากำหนดข้อพินัยกรรมต่อหน้าพยานอย่างน้อยสองคนซึ่งอยู่พร้อมกัน ณ ที่นั้น พยานสองคนนั้นต้องไปแสดงตนต่อกรมการอำเภอโดยมิชักช้าและแจ้งข้อความที่ผู้ทำพินัยกรรมได้สั่งไว้ด้วยวาจานั้น ทั้งต้องแจ้งวัน เดือน ปี สถานที่ที่ทำพินัยกรรมและพฤติการณ์พิเศษนั้นไว้ด้วย ให้กรมการอำเภอจดข้อความที่พยานแจ้งนั้นไว้ และพยานสองคนนั้นต้องลงลายมือชื่อไว้ หรือมิฉะนั้น จะให้เสมอกับการลงลายมือชื่อได้ก็แต่ด้วยลงลายพิมพ์นิ้วมือ โดยมีพยานลงลายมือชื่อรับรองสองคน” ที่มา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฉบับรวมแก้ไขเพิ่มเติม, ฐานข้อมูลกฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (searchlaw.ocs.go.th) ฉบับปรับปรุงล่าสุด. ตรวจถ้อยคำเมื่อ 23 ตุลาคม 2569

21. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8687-8688/2558 (ป.พ.พ. มาตรา 1665, 1670; ป.วิ.พ. มาตรา 42). ข้อความในคำพิพากษาฉบับย่อ: “ไม่มีกฎหมายห้ามมิให้พยานในพินัยกรรมเป็นพยานรับรองลายพิมพ์นิ้วมือในขณะเดียวกัน” ที่มา ระบบสืบค้นคำพิพากษา คำสั่งคำร้องและคำวินิจฉัยศาลฎีกา (ค้นด้วยเลขคำพิพากษา) เปิดอ่านเมื่อ 23 ตุลาคม 2569, ข้อจำกัด: อ่านจากฉบับย่อที่ระบบแสดง ผลของคดีผูกกับข้อเท็จจริงเฉพาะเรื่อง

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamfamilylaw.com/inheritance/wills/

22. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1666 บัญญัติว่า “บทบัญญัติมาตรา 9 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายนี้ มิให้ใช้บังคับแก่พยานผู้ที่จะต้องลงลายมือชื่อตามมาตรา 1656 มาตรา 1658 มาตรา 1660”ที่มา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฉบับรวมแก้ไขเพิ่มเติม, ฐานข้อมูลกฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (searchlaw.ocs.go.th) ฉบับปรับปรุงล่าสุด. ตรวจถ้อยคำเมื่อ 23 ตุลาคม 2569

23. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4136/2529 (ป.พ.พ. มาตรา 9, 1656, 1665, 1666; ป.วิ.พ. มาตรา 249). ข้อความในคำพิพากษาฉบับย่อ: “พยานรับรองพินัยกรรมโดยลงลายพิมพ์นิ้วมือย่อมเป็นการไม่ชอบด้วยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา1656และ1666” ที่มา ระบบสืบค้นคำพิพากษา คำสั่งคำร้องและคำวินิจฉัยศาลฎีกา (ค้นด้วยเลขคำพิพากษา) เปิดอ่านเมื่อ 23 ตุลาคม 2569, ข้อจำกัด: ฉบับย่อตัดตอนก่อนถึงผลสุดท้าย ใช้เป็นหลักเรื่องพยานต้องลงลายมือชื่อเท่านั้น

24. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1080/2505 (ป.พ.พ. มาตรา 9, 1656, 1665). ข้อความในคำพิพากษาฉบับย่อ: “การกระทำเช่นนี้หาเป็นการขูดลบตกเติมแก้ไขเปลี่ยนแปลงพินัยกรรมไม่”ที่มา ระบบสืบค้นคำพิพากษา คำสั่งคำร้องและคำวินิจฉัยศาลฎีกา (ค้นด้วยเลขคำพิพากษา) เปิดอ่านเมื่อ 23 ตุลาคม 2569, ข้อจำกัด: อ่านจากฉบับย่อที่ระบบแสดง ผลของคดีผูกกับข้อเท็จจริงเฉพาะเรื่อง

25. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 574-575/2567 (ป.พ.พ. มาตรา 1629, 1713, 1718; ป.วิ.พ. มาตรา 55). ข้อความในคำพิพากษาฉบับย่อ: “พินัยกรรมจึงเป็นโมฆะ ผู้คัดค้านจึงไม่ใช่ทายาทและไม่ใช่ผู้มีส่วนได้เสียที่จะมาร้องขอเป็นผู้จัดการมรดกตาม ป.พ.พ. มาตรา 1713”ที่มา ระบบสืบค้นคำพิพากษา คำสั่งคำร้องและคำวินิจฉัยศาลฎีกา (ค้นด้วยเลขคำพิพากษา) เปิดอ่านเมื่อ 23 ตุลาคม 2569, ข้อจำกัด: ข้อเท็จจริงเรื่องสภาพของเจ้ามรดกขณะทำพินัยกรรมเป็นประเด็นที่ศาลรับฟังจากพยานหลักฐานในคดีนั้น

26. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6417/2537 (ป.พ.พ. มาตรา 1704 วรรคสอง; ป.วิ.พ. มาตรา 55). ข้อความในคำพิพากษาฉบับย่อ: “เมื่อผู้ร้องซึ่งเป็นผู้ทำพินัยกรรมยังมิได้ถึงแก่ความตายจึงยังถือไม่ได้ว่ามีการโต้แย้งสิทธิของผู้ร้อง”ที่มา ระบบสืบค้นคำพิพากษา คำสั่งคำร้องและคำวินิจฉัยศาลฎีกา (ค้นด้วยเลขคำพิพากษา) เปิดอ่านเมื่อ 23 ตุลาคม 2569, ข้อจำกัด: ผู้ทำพินัยกรรมที่ยังมีชีวิตใช้วิธีเพิกถอนตามมาตรา 1693 ถึง 1697 ได้อยู่แล้ว ฎีกานี้วินิจฉัยเฉพาะการใช้สิทธิทางศาล

27. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 40/2539 (ป.พ.พ. มาตรา 1653, 1658). ข้อความในคำพิพากษาฉบับย่อ: “ถือไม่ได้ว่าจำเลยได้ลงชื่อเป็นพยานรับรองพินัยกรรม ไม่มีผลให้ข้อกำหนดพินัยกรรมยกที่ดินแก่จำเลยเป็นโมฆะ”ที่มา ระบบสืบค้นคำพิพากษา คำสั่งคำร้องและคำวินิจฉัยศาลฎีกา (ค้นด้วยเลขคำพิพากษา) เปิดอ่านเมื่อ 23 ตุลาคม 2569, ข้อจำกัด: ข้อเท็จจริงเป็นพินัยกรรมแบบเอกสารฝ่ายเมืองที่มีพยานรับรองพินัยกรรมครบแยกต่างหาก

28. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1652 บัญญัติว่า “บุคคลผู้อยู่ในความปกครองนั้น จะทำพินัยกรรมยกทรัพย์มรดกของตนให้แก่ผู้ปกครองหรือคู่สมรส บุพการี หรือผู้สืบสันดาน หรือพี่น้องของผู้ปกครองไม่ได้จนกว่าผู้ปกครองจะได้ทำคำแถลงการณ์ปกครองตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 1577 และมาตราต่อ ๆ ไปแห่งประมวลกฎหมายนี้เสร็จสิ้นแล้ว”ที่มา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฉบับรวมแก้ไขเพิ่มเติม, ฐานข้อมูลกฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (searchlaw.ocs.go.th) ฉบับปรับปรุงล่าสุด. ตรวจถ้อยคำเมื่อ 23 ตุลาคม 2569

29. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1707 บัญญัติว่า “ถ้าข้อกำหนดพินัยกรรมตั้งผู้รับพินัยกรรมโดยมีเงื่อนไขว่าให้ผู้รับพินัยกรรมจำหน่ายทรัพย์สินที่ยกให้โดยพินัยกรรมนั้นแก่บุคคลอื่น ให้ถือว่าเงื่อนไขนั้นเป็นอันไม่มีเลย”ที่มา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฉบับรวมแก้ไขเพิ่มเติม, ฐานข้อมูลกฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (searchlaw.ocs.go.th) ฉบับปรับปรุงล่าสุด. ตรวจถ้อยคำเมื่อ 23 ตุลาคม 2569

30. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1466/2537 (ป.พ.พ. มาตรา 1646, 1653 วรรคหนึ่ง, 1656 วรรคหนึ่ง, 1705, 1706 (3), 1707). ข้อความในคำพิพากษาฉบับย่อ: “กรณีจึงถือได้ว่าเงื่อนไขดังกล่าวนั้นเป็นอันไม่มีเลยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1707 มิใช่กรณีตามมาตรา 1706(3)”ที่มา ระบบสืบค้นคำพิพากษา คำสั่งคำร้องและคำวินิจฉัยศาลฎีกา (ค้นด้วยเลขคำพิพากษา) เปิดอ่านเมื่อ 23 ตุลาคม 2569, ข้อจำกัด: อ่านจากฉบับย่อที่ระบบแสดง ผลของคดีผูกกับข้อเท็จจริงเฉพาะเรื่อง

31. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1699 อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 13

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamfamilylaw.com/inheritance/wills/

32. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 653/2535 (ป.พ.พ. มาตรา 1708, 1709; ป.วิ.พ. มาตรา 55). ข้อความในคำพิพากษาฉบับย่อ: “จึงมีสิทธิฟ้องขอให้เพิกถอนพินัยกรรมที่ทำเพราะการข่มขู่หรือกลฉ้อฉลนั้นได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1708 และ 1709”ที่มา ระบบสืบค้นคำพิพากษา คำสั่งคำร้องและคำวินิจฉัยศาลฎีกา (ค้นด้วยเลขคำพิพากษา) เปิดอ่านเมื่อ 23 ตุลาคม 2569, ข้อจำกัด: วินิจฉัยเรื่องอำนาจฟ้อง ไม่ได้ชี้ว่ามีการข่มขู่หรือกลฉ้อฉลจริง

33. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 722/2561 (ป.พ.พ. มาตรา 1656, 1665; ป.วิ.พ. มาตรา 84/1, 223). ข้อความในคำพิพากษาฉบับย่อ: “ภาระการพิสูจน์ตกแก่โจทก์ที่ 1 ผู้กล่าวอ้าง”ที่มา ระบบสืบค้นคำพิพากษา คำสั่งคำร้องและคำวินิจฉัยศาลฎีกา (ค้นด้วยเลขคำพิพากษา) เปิดอ่านเมื่อ 23 ตุลาคม 2569, ข้อจำกัด: อ่านจากฉบับย่อที่ระบบแสดง ผลของคดีผูกกับข้อเท็จจริงเฉพาะเรื่อง

34. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5584/2536 (ป.พ.พ. มาตรา 1606 (4), 1684; ป.วิ.พ. มาตรา 172 วรรคสอง, 249). ข้อความในคำพิพากษาฉบับย่อ: “โจทก์เป็นฝ่ายกล่าวอ้างว่าจำเลยฉ้อฉลให้เจ้ามรดกทำพินัยกรรมแต่โจทก์ไม่มีพยานหลักฐานมายืนยันว่าเป็นเช่นนั้น”ที่มา ระบบสืบค้นคำพิพากษา คำสั่งคำร้องและคำวินิจฉัยศาลฎีกา (ค้นด้วยเลขคำพิพากษา) เปิดอ่านเมื่อ 23 ตุลาคม 2569, ข้อจำกัด: อ่านจากฉบับย่อที่ระบบแสดง ผลของคดีผูกกับข้อเท็จจริงเฉพาะเรื่อง

35. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6013/2534 (ป.พ.พ. มาตรา 1606 (5), 1620 วรรคสอง, 1698 (1), 1699, 1711, 1713). ข้อความในคำพิพากษาฉบับย่อ: “หากพินัยกรรมที่ผู้ร้องอ้างเป็นพินัยกรรมที่ผู้ร้องทำปลอมขึ้นผู้ร้องย่อมถูกกำจัดมิให้รับมรดกฐานเป็นผู้ไม่สมควรตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1606(5)”ที่มา ระบบสืบค้นคำพิพากษา คำสั่งคำร้องและคำวินิจฉัยศาลฎีกา (ค้นด้วยเลขคำพิพากษา) เปิดอ่านเมื่อ 23 ตุลาคม 2569, ข้อจำกัด: อ่านจากฉบับย่อที่ระบบแสดง ผลของคดีผูกกับข้อเท็จจริงเฉพาะเรื่อง

36. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7429/2551 (ป.วิ.พ. มาตรา 144). ข้อความในคำพิพากษาฉบับย่อ: “การวินิจฉัยคดีนี้ว่าพินัยกรรมของผู้ตายเป็นเอกสารปลอมหรือไม่ จึงเป็นการดำเนินกระบวนพิจารณาซ้ำกับประเด็นที่ได้วินิจฉัยไว้ในคดีดังกล่าว”ที่มา ระบบสืบค้นคำพิพากษา คำสั่งคำร้องและคำวินิจฉัยศาลฎีกา (ค้นด้วยเลขคำพิพากษา) เปิดอ่านเมื่อ 23 ตุลาคม 2569, ข้อจำกัด: อ่านจากฉบับย่อที่ระบบแสดง ผลของคดีผูกกับข้อเท็จจริงเฉพาะเรื่อง

37. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1237/2554 อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 10

38. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6981/2545 (ป.พ.พ. มาตรา 1646, 1693). ข้อความในคำพิพากษาฉบับย่อ: “ในการเพิกถอนพินัยกรรมนั้นกฎหมายกำหนดวิธีการไว้ 4 กรณี ตามมาตรา 1694 ถึงมาตรา 1697”ที่มา ระบบสืบค้นคำพิพากษา คำสั่งคำร้องและคำวินิจฉัยศาลฎีกา (ค้นด้วยเลขคำพิพากษา) เปิดอ่านเมื่อ 23 ตุลาคม 2569, ข้อจำกัด: อ่านจากฉบับย่อที่ระบบแสดง ผลของคดีผูกกับข้อเท็จจริงเฉพาะเรื่อง

39. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8055/2556 (ป.พ.พ. มาตรา 1651 (2), 1697). ข้อความในคำพิพากษาฉบับย่อ: “การที่ ด. ทำพินัยกรรมฉบับก่อนยกเงินดังกล่าวให้แก่โจทก์ จึงหาเป็นพินัยกรรมลักษณะเฉพาะตาม ป.พ.พ. มาตรา 1651 (2) ไม่”ที่มา ระบบสืบค้นคำพิพากษา คำสั่งคำร้องและคำวินิจฉัยศาลฎีกา (ค้นด้วยเลขคำพิพากษา) เปิดอ่านเมื่อ 23 ตุลาคม 2569, ข้อจำกัด: ฉบับย่อที่ระบบแสดงตัดตอนก่อนถึงผลสุดท้ายของคดี ใช้เป็นหลักเรื่องการตีความทรัพย์ที่ยกให้และความขัดกันของพินัยกรรมสองฉบับเท่านั้น

40. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5753/2531 (ป.พ.พ. มาตรา 1656). ข้อความในคำพิพากษาฉบับย่อ: “เมื่อการตกเติมข้อความในพินัยกรรมไม่ได้ปฏิบัติตามกฎหมายดังกล่าวย่อมมีผลให้ข้อความที่ตกเติมเท่านั้นไม่สมบูรณ์”ที่มา ระบบสืบค้นคำพิพากษา คำสั่งคำร้องและคำวินิจฉัยศาลฎีกา (ค้นด้วยเลขคำพิพากษา) เปิดอ่านเมื่อ 23 ตุลาคม 2569, ข้อจำกัด: อ่านจากฉบับย่อที่ระบบแสดง ผลของคดีผูกกับข้อเท็จจริงเฉพาะเรื่อง

41. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3785-3787/2552 (ป.พ.พ. มาตรา 1620, 1629, 1698, 1699, 1713). ข้อความในคำพิพากษาฉบับย่อ: “ข้อกำหนดพินัยกรรมซึ่งยกทรัพย์มรดกทั้งหมดให้แก่นาง ต. มารดาย่อมตกไปตามมาตรา 1698 (1)”ที่มา ระบบสืบค้นคำพิพากษา คำสั่งคำร้องและคำวินิจฉัยศาลฎีกา (ค้นด้วยเลขคำพิพากษา) เปิดอ่านเมื่อ 23 ตุลาคม 2569, ข้อจำกัด: อ่านจากฉบับย่อที่ระบบแสดง ผลของคดีผูกกับข้อเท็จจริงเฉพาะเรื่อง

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamfamilylaw.com/inheritance/wills/

42. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5482/2536 (ป.พ.พ. มาตรา 1698, 1713). ข้อความในคำพิพากษาฉบับย่อ: “ข้อกำหนดในพินัยกรรมที่ยกทรัพย์ให้ บ. จึงตกไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1698 ทรัพย์มรดกในส่วนนี้ตกได้แก่ทายาทโดยธรรม”ที่มา ระบบสืบค้นคำพิพากษา คำสั่งคำร้องและคำวินิจฉัยศาลฎีกา (ค้นด้วยเลขคำพิพากษา) เปิดอ่านเมื่อ 23 ตุลาคม 2569, ข้อจำกัด: อ่านจากฉบับย่อที่ระบบแสดง ผลของคดีผูกกับข้อเท็จจริงเฉพาะเรื่อง

43. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8904/2557 (ป.พ.พ. มาตรา 193/30, 1710, 1754; ป.วิ.พ. มาตรา 142, 177 วรรคสอง). ข้อความในคำพิพากษาฉบับย่อ: “มิใช่ปัญหาข้อกฎหมายอันเกี่ยวด้วยความสงบเรียบร้อยของประชาชนที่ศาลจะยกขึ้นวินิจฉัยได้เอง”ที่มา ระบบสืบค้นคำพิพากษา คำสั่งคำร้องและคำวินิจฉัยศาลฎีกา (ค้นด้วยเลขคำพิพากษา) เปิดอ่านเมื่อ 23 ตุลาคม 2569, ข้อจำกัด: คดีพิพาทเรื่องหนังสือมอบอำนาจปลอม หลักเรื่องการยกอายุความในคำให้การใช้กับคดีพินัยกรรมเช่นเดียวกัน

44. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 4 จัตวา บัญญัติว่า “คำร้องขอแต่งตั้งผู้จัดการมรดก ให้เสนอต่อศาลที่เจ้ามรดกมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาลในขณะถึงแก่ความตาย ในกรณีที่เจ้ามรดกไม่มีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักร ให้เสนอต่อศาลที่ทรัพย์มรดกอยู่ในเขตศาล”ที่มา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ฉบับรวมแก้ไขเพิ่มเติม, ฐานข้อมูลกฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (searchlaw.ocs.go.th) ฉบับ ปรับปรุง ล่าสุด. เพิ่มเติม โดย พระราชบัญญัติ แก้ไข เพิ่มเติม ประมวลกฎหมาย วิธี พิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2534 ตรวจถ้อยคำเมื่อ 23 ตุลาคม 2569

45. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 4 บัญญัติว่า “เว้นแต่จะมีบทบัญญัติเป็นอย่างอื่น (1) คำฟ้องให้เสนอต่อศาลที่จำเลยมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาล หรือต่อศาลที่มูลคดีเกิดขึ้นในเขตศาลไม่ว่าจำเลยจะมีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักรหรือไม่ (2) คำร้องขอ ให้เสนอต่อศาลที่มูลคดีเกิดขึ้นในเขตศาล หรือต่อศาลที่ผู้ร้องมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาล”ที่มา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ฉบับรวมแก้ไขเพิ่มเติม, ฐานข้อมูลกฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (searchlaw.ocs.go.th) ฉบับปรับปรุงล่าสุด. ตรวจถ้อยคำเมื่อ 23 ตุลาคม 2569

บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด | เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร 0105569142001
300/90 พรีเมียมเพลส ถนนนวมินทร์ แขวงนวมินทร์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240
โทรศัพท์ 081 654 5922 | contact@eksiamlegal.com | eksiamlegal.com
ฉบับออนไลน์ https://eksiamfamilylaw.com/inheritance/wills/